

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2020

Johana Blažková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Výšinná sídliště a hradiště starší a počátku střední
doby bronzové v jižních Čechách**

Plzeň

Johana Blažková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra archeologie
Studijní program Archeologie
Studijní obor Archeologie

Bakalářská práce

**Výšinná sídliště a hradiště starší a počátku střední
doby bronzové v jižních Čechách**

Vedoucí práce:

PhDr. Petr Menšík, Ph.D.
Katedra archeologie
Fakulta filozofická Západočeské univerzity
v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2020

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce PhDr. Petru Menšíkovi, Ph.D. za cenné rady, vlídný přístup a podporu při vypracování této práce. Dík patří také mým blízkým za trpělivost a podporu ve studiu.

Obsah

1	ÚVOD	1
1.1	Cíle práce	2
1.2	Prostorové a chronologické vymezení práce	3
1.3	Přírodní prostředí jižních Čech	4
2	VYMEZENÍ POJMŮ	5
2.1	Terénní typy výšinných lokalit	7
3	HISTORIE BĀDÁNÍ NA JIHOČESKÝCH HRADIŠTÍCH	8
4	METODY VÝZKUMU VÝŠINNÝCH LOKALIT	9
4.1	Nedestruktivní metody	10
4.1.1	Letecká archeologie a dálkový průzkum	11
4.1.2	Archeogeofyzika	12
4.1.3	Archeobiologické metody	13
4.1.4	Povrchový průzkum	14
4.2	Destruktivní metody	14
4.2.1	Plošně omezený zásah pod povrch terénu	15
4.2.2	Celoplošný odkryv	15
5	METODA PRÁCE	15
6	CHARAKTERISTIKA OSÍDLENÍ REGIONU VE STARŠÍ DOBĚ BRONZOVÉ	17

6.1 Osídlení	17
6.2 Obchodní stezky	18
6.3 Pohřebiště	20
6.4 Rovinná sídliště	20
6.5 Výšinné lokality	21
6.5.1 Datace výšinných lokalit	22
6.5.2 Prostorové a topografické poměry výšinných lokalit.....	23
6.5.3 Rozloha výšinných lokalit.....	25
6.5.4 Doklady opevnění výšinných lokalit	26
6.5.5 Konstrukce opevnění na výšinných lokalitách	27
6.5.6 Sídlíštní objekty na výšinných lokalitách	28
7 FUNKCE A UŽITÍ VÝŠINNÝCH LOKALIT	29
8 ZÁVĚR	34
9 RESUMÉ	36
10 LITERATURA	37
11 PŘÍLOHY	44
11.1 Katalog lokalit	44
11.2 Obrazové Přílohy	60

1 ÚVOD

V jižních Čechách můžeme od mladší části starší doby bronzové pozorovat začátek kontinuálního sídlení v tomto regionu. Pokud zohledníme sporadické nálezy z eneolitu, můžeme předpovídat, že tato vlna osídlení měla nejen environmentální důvody, ale především ty společenské (Hlásek – Chvojka, v tisku). Tento fakt spočívá hlavně v obchodním i kulturním napojení jihočeského území na podunajské regiony, nacházející se na území dnešního jižního Německa a Horního i Dolního Rakouska (Hlásek et al. 2015, 240).

Předmětem této bakalářské práce jsou specifické areály - hradiště a výšinná sídliště starší a počátku střední doby bronzové nacházející se v jihočeském regionu. Pozornost bude věnována především nemovitým památkám s přihlédnutím i k některým movitým nacházejícím se v prostoru lokalit nebo v jejich bezprostřední blízkosti. Tyto artefakty by mohly být nápomocny při interpretaci funkce nebo aktivit v areálu lokalit.

Tato práce se snaží představit problematiku hradišť a výšinných sídlišť vymezeného období a oblasti. Taktéž usiluje o charakterizaci jihočeských lokalit na základě jejich podobných znaků. Budou řešeny otázky týkající se rozlohy a fortifikačních prvků, kdy právě fortifikační prvky v mnoha případech hradišť jejich plochu vymezují, ať už v podobě fortifikace uzavírající nějaký určitý prostor nebo přepažující ostrožnu. Další otázka bude věnována možné zástavbě v areálu lokalit. Tato otázka je omezená především počtem lokalit, které byly komplexněji zkoumány. Často se jedná pouze o drobné sondáže nebo o starší výzkumy, které proběhly před mnoha lety a jsou buď nedostatečně a nepřesně zdokumentované nebo dokumentace zcela chybí. Taktéž je zaměřeno na návaznost lokalit na vodní toky a potencionální obchodní stezky, jejichž průběh může být spojován s ukládáním depotů v okolí lokalit.

Výšinné lokality, především hradiště, jsou poměrně dobře pozorovatelné v krajině. Proto byly v zájmu badatelů již v počátcích archeologie. Z velké části

vděčíme za jejich zachovalost zalesněnému, a často hůře dostupnému terénu, ve kterém se nacházejí. Části hradiště tak nebyly v těchto případech poničeny zemědělskou činností. K narušení docházelo v případech surovinných těžeb v místě lokality nebo rozebráním a rozvozem materiálu pro stavby v okolí, kdy je ve starší literatuře uváděno například rozvezení valu pro stavbu komunikace v obci nebo využití tohoto materiálu občany pro stavbu chat a podobně. V několika případech se setkáváme s porušením pravěké lokality stavbou středověkého hradu.

1.1 Cíle práce

V první části se budu krátce věnovat chronologickému a územnímu vymezení sledovaných lokalit. Dále nastíním význam pojmů, které budou využívány v celé práci, především tedy těm, které se týkají stavební podoby hradišť a výšinných sídlišť. Bude zmíněn obecný nástin historie poznání a výzkumů výšinných lokalit. Dále budou shrnuty metody, které jsou v současné době užívány pro výzkum tohoto typu lokalit.

V další části práce se budu zabývat charakteristikou osídlení jižních Čech ve sledovaném období. Bude nastíněn vliv obchodování na vznik stabilní sítě osídlení v regionu, zmíněna bude podoba pohřebišť i rovinných sídlišť, ale především bude pozornost věnována výšinným lokalitám, kdy bude sledována jejich návaznost na vodní tok, rozloha, poloha, konstrukce fortifikace a evidence sídlištních objektů. V aplikaci ArcGIS budou výrazněny body znázorňující umístění jednotlivých lokalit v regionu, dále pak jejich datace a návaznost na vodní toky.

V poslední části se budu zabývat teoriemi spojenými s funkcí a stavbou těchto areálů. Následovat bude zhotovení databáze dosud zjištěných lokalit ze sledovaného období a území. Obsahovat bude stručné informace o každé z lokalit, v podobě jejich přesného umístění, rozloze, přehledu výzkumů a popisu areálu.

1.2 Prostorové a chronologické vymezení práce

Tato práce bude zaměřena na oblast území jižních Čech. Chronologicky se bude zabývat starší dobou bronzovou a přechodovým horizontem starší a střední doby bronzové, odpovídající stupňům Br A2 (2200 – 1600 př. Kr.) a Br A2/B1 – B1 (1700 -1500 př. Kr.).

Nutno je pro začátek zmínit, že je rozdíl mezi pojmy jižní Čechy a Jihočeský kraj. Zatímco jižními Čechy může být označena v podstatě libovolná oblast jihu Čech, Jihočeský kraj je přesně vymezený územně samosprávný celek. Zde nastává otázka, v jaké míře se tyto dva pojmy shodují geograficky. Nelze předpokládat, že starobronzové osídlení respektovalo dnešní správní vymezení kraje, ale řídilo se geomorfologickými a hydrologickými poměry. Přesto lze říci, že jižní Čechy jsou poměrně uzavřený celek, který lze dobře vymežit, což mělo vliv na strukturu osídlení. Pokud nebudeme brát v potaz toto správní vymezení Jihočeského kraje, lze jižní Čechy poměrně dobře definovat pomocí reliéfu. Střed tohoto celku tvoří poměrně rozsáhlá oblast Českobudějovické a Třeboňské pánve. Okraje jsou vymezeny zdvihajícími se pahorkatinami a pohořími, čímž z regionu činí v celku uzavřený celek, který je oddělen od svého okolí na jihozápadě a jihu Novohradskými horami a Šumavou, na východě Českomoravskou vrchovinou – konkrétněji Křemešnickou a Javořickou vrchovinou, na severu pak Středočeskou pahorkatinou – blížeji Blatenskou a Vlašimskou pahorkatinou. Z historického hlediska se dá k jižním Čechám přiřadit i oblast jižního plzeňska, kam by spadalo Horažďovicko, Sušicko a oblast Šumavy. Taktéž i oblast Pelhřimovska, které v nedávné době spadalo ještě do Jihočeského kraje, dnes však patří ke kraji Vysočina. Nyní do Jihočeského kraje navíc spadá i Slavonicko a Dačicko, které historicky náleželo k Moravě a také Vitorazsko spadající do roku 1920 pod rakouské země. Avšak v administrativním, orografickém a historickém vymezení a chápání jižních Čech pozorujeme v podstatě jen drobné odchylky. Shoda v těchto vymezeních nám dává poměrně ucelenou představu o průběhu regionu (Nováček 2012, 3).

Chronologické zařazení většiny výšinných lokalit je založeno převážně na typ – chorologické analýze kovových předmětů a keramiky. Stále nemáme jasné důkazy o populaci nejstarší fáze starší doby bronzové, které by určily přesnější data jejího počátku v jižních Čechách. Z několika lokalit máme i radiokarbonová data, která nám přibližují hlavní stavební vývoj hradišť (Hlásek 2017, 120; Hlásek – Chvojka, v tisku). Přesto, že dochází ke stavbě opevněných sídlišť již v mladším úseku únětického období i ve vyšším a členitějším terénu, nepodařilo se na žádné lokalitě doložit mohutnější opevnění (Čtverák – Lutovský 2002, 23). K rozšíření stavby opevněných výšinných lokalit dochází však v mladším stupni starší doby bronzové Br A2 a přelomovém období mezi starší a střední dobou bronzovou, kdy se jedná o horizonty Br A2/B1 a B1, kdy některé z lokalit mohly být využívány i v několika fázích (Hlásek 2017, 121). Nutno je však zmínit, že zařazení některých lokalit do určité datace je sporné a založené buď jen na dataci jednoho konkrétního nálezu, nebo výpovědi starších výzkumů.

1.3 Přírodní prostředí jižních Čech

Nejvyšším bodem Jihočeského kraje je Plechý na Šumavě s 1378 m, naopak nejnižším je údolí řeky Vltavy pod Orlíkem ve výšce 300 m. Větší část krajiny, asi 60 %, patří do pahorkatinného stupně (300 – 600 m). Jedná se o mírně zvlněný terén s výrazně zaříznutými údolími a složenými plochými pánvemi. Nachází se zde převážně kyselá doubrava a jedlová doubrava, v teplejších okrajích se vyskytují habřiny a jejich lipové a javorové ekvivalenty. Na písčích a rašelinných půdách převládají bory. Asi 20 % krajiny zabírá podhorský stupeň pohybující se v rozmezí 600 – 900 m. Jedná se o chladnější oblasti s porostem dubových, květnatých a kyselých bučin. Nižší horský stupeň (900 – 1000 m) je již v chladném a vlhkém klimatu, kde se daří květnatým i kyselým bučinám a jedlobučinám. V dnešní době jsou časté i smrčiny. Vyšší horský stupeň, pohybující se nad 1200 m, je zastoupen smrčinami a vegetací lišejníků, mechorostů a ostrůvky kleče (Jeník – Kučera – Spitzer 1982, 36).

Nejčastěji se vyskytujícím půdním typem jsou hnědé půdy. Dále se poměrně hojně vyskytují pseudogleje. Kryptopodzoly jsou již méně zastoupeny a malé procento zabírají i podzoly. V menším zastoupení se nachází i další půdní typy, jako hnědozemě, organozemě, gleje, rendziny, fluvizemě nebo luvizemě (www.mzp.cz 10.4.2020).

Jižní Čechy jsou protkány hustou sítí vodních toků. Většina z nich zde i pramení. Hlavní řekou tvořící páteř systému povrchových toků je Vltava se svými přítoky. Z levé strany Otava a Blanice s Lomnicí, z pravé Lužnice s Nežárkou a Malší. Síť těchto toků byla využívána již v minulosti pro stavbu nádrží a rybníků nebo k pohonu hamrů, mlýnů a podobných zařízení. Dále řek bylo využíváno i jako plavebních cest. Za první vodní nádrž přehradního typu lze považovat Rožmberk nebo Jordán vybudované v 15. a 16. století. V dnešní době je největší vodní nádrž Lipno, nádrž Římov zase zásobuje pitnou vodou většinu území kraje (Posekaný, Nesměrák, Kněžek 1982, 68 – 71).

Klimatické poměry lze rozdělit dle výše nadmořské výšky. Nejvyšší průměrné roční teploty, pohybující se okolo 7,5°C, se vyskytují u obou jihočeských pánví a taktéž u dolního toku Lužnice u města Bechyně. S vyšší nadmořskou výškou se roční průměr pozvolna zvedá (Hlaváč 1986, 122 – 127).

2 VYMEZENÍ POJMŮ

V této kapitole bude věnována pozornost pojmům souvisejícím s tématem práce. Jednat se bude o obecnou i stavební terminologii.

Hradiště je místo, nacházející se nejčastěji ve strategické poloze, které bylo v minulosti opevněno. Chráněno mohlo být přírodními prvky (strmé svahy, vodní toky), tak i umělými (hradba, val, palisáda, příkop) a taktéž jejich kombinací. Relikty opevnění mohou být stále pozorovatelné v terénu (Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002, 116; Kupka – Čtverák – Lutovský 2002, 446).

Výšinné sídliště je umístěno na výrazně vyvýšeném místě, například na izolovaném kopci, ostrožně nebo terénním bloku. Obvykle je tedy ze dvou nebo ze tří stran výrazně převýšeno nad okolním terénem. Jedná se o výšinnou

lokalitu bez archeologicky doloženého umělého stabilního opevnění (Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002, 401 – 402; Hrubý – Chvojka 2002, 583).

Val je terénním objektem v podobě náspu, který vymezuje a uzavírá obvod lokality, nebo přapažuje ostrožnu. Jednat se může o hliněné valy, kamenné valy nebo kombinaci obojího materiálu. Vytvořen mohl být z materiálu z hloubení příkopu. Často lze na valech pozorovat i doprovodné složitější konstrukce, které se však nemusely dochovat. Jde například o zbytky trámů, jamky po kulech a podobně. (Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002, 378).

Příkop byl uměle vyhlouben před opevněním jako překážka pro zdržení postupu nepřátel, což nutně nemuselo být u všech lokalit pravidlem. Z vytěžené zeminy mohl být poté postaven i val. Příkop je archeologicky nejvýznamnější zachytitelný zásah do terénu (Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002, 297; Kupka – Čtverák – Lutovský 2002, 500).

Palisáda je kolová hradba, tvořena ze vztyčených kůlů, řazených hustě i řidčeji vedle sebe, kde mezery byly vypleteny. Nachází se na povrchu terénu nebo na vrcholku valu. Pozůstatkem po palisádě jsou kúlové jamky nebo vyhloubené základové žlaby. Tento způsob hrazení je asi tím nejjednodušším a nejdéle využívaným. Palisádou však mohly být hrazeny i hospodářské objekty nebo sídliště, případně mohly sloužit k dělení plochy. (Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002, 252).

Hradbou se rozumí stavba obranného charakteru, která obklopuje určitý vnitřní prostor. Složená může být z několika částí. Vnější část je buď zeď dřevěná, kamenná nebo je zde kombinace obojího materiálu. Čelní zeď může být propojena dřevěným armováním, které vytváří jednoduchou nebo složitou vnitřní konstrukci zasypanou nebo vyplněnou hlinou a kameny. Podle konstrukce můžeme hradby dělit do několika typů (Čižmář 2004, 274).

2.1 Terénní typy výšinných lokalit

Hradiště a výšinná sídliště byla stavěna na různých terénních typech. Často pro jejich stavbu byly vybrány exponované polohy. Vymezení terénních typů níže vychází z práce P. Hrubého a O. Chvojky (2002, 583 – 584).

Ostrožna je terénním útvarem uzavřeným ze tří stran přírodní ochranou, konkrétně převýšením, přístupnou po různě úzké šíji. Z přístupové strany je převýšení často velmi malé až zanedbatelné. V jižních Čechách jsou ostrožny říční a vodní toky jsou součástí nepřístupných stran.

Ostrožný výběžek je útvar, který vystupuje z plochého terénu nad říční údolí. Není pravidlem, že by z boku musel být ohraničen údolími s vodními toky.

Kopec se zaobleným nebo zploštělým vrcholem. V jižních Čechách je na tomto terénním útvaru hradiště postaveno zhruba symetricky okolo vrcholu.

Předvrchol je myšlena snížená plošina nebo vrcholek kopce a masivu. Na tomto předvrcholu se pak může nacházet hradiště nebo výšinné sídliště.

Hřbet je protáhlý a úzký terénní útvar, který bývá součástí buď většího masivu anebo je samostatným kopcem a masivem a hlavní dlouhou osou a několika vrcholy.

Ploché návrší je terénní útvar, který je z pravidla větší rozlohy, ale menšího převýšení.

Terasy jsou ploché terénní stupně sledující průběh toků. Tvořeny jsou naplavenými usazeninami ukládanými postupně do terasovitých svahů (Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002, 353).

3 HISTORIE BĀDÁNÍ NA JIHOČESKÝCH HRADIŠTÍCH

Hradiště byla v zájmu laické veřejnosti daleko dříve, než byly prováděny první archeologické výzkumy. Již ve středověku zaznamenané místní názvy reflektují povědomí o existenci hradišť (Hlásek 2017, 117). Později byla některá z nich zakreslena již na prvním vojenském mapování, tzv. josefínském z 60. a 80. let 18. století, popřípadě druhém z let 1842 – 1852. Ojedinele se se zakreslením hradišť setkáváme i na dalších dobových mapách (Chvojka a kol. 2013, 146 – 147).

Cílené nákresy valů však zhotovuje až K. Špaček ve 2. polovině 19. století. V 60. letech téhož století byly zakresleny další lokality A. Č. Ludikarem i A. Tillem. První geodetické plány jsou spojovány se jménem J. N. Woldřicha, který v jižních Čechách působil mezi 70. a 90. lety 19. století. Ačkoli nejsou zaznamenány přesné postupy, jeho měření jsou poměrně přesná. Některá hradiště jsou však publikována pouze v podobě nepřesných skic. Jeho plány převzal do své syntézy Starožitnosti země České III. z roku 1909 J. L. Píč, který sám vyhotovil plány dalších lokalit, zde však není jistý postup zhotovení a některé plány se výrazně liší od skutečnosti (Chvojka et al. 2013, 147).

Významnou osobností jihočeského bádání v první polovině 20. století je Bedřich Dubský. Objevil mnoho hradišť a na některých z nich provedl drobný výzkum. Mimo své náčrtky hradišť nechal provést, na svou dobu moderní, geodetická zaměření. V druhé polovině 20. století jsou hradiště již v popředí zájmu profesionálních archeologů. Mezi ně patří například A. Beneš, který provedl systematický výzkum na hradišti Vrcovice a záchranný výzkum v Bechyni. Taktéž se zabýval výzkumem hradišť, která byla doposud objevena. Dalším důležitým jménem je J. Poláček, který vedl dlouhodobý výzkum na lokalitě Křemže – Dívčí kámen a další menší výzkumy v Třebanicích, Skočicích a Chřešřovicích. Bohužel z jeho výzkumů máme nedostatečnou dokumentaci. V 80. letech se zabýval výzkumem Voltýřova L. Smejtek, který zde zajistil dvě stratigrafické sekce fortifikace a provedl mnoho menších výkopů. Koncem 20. století ve velké míře započaly záchranné výzkumy na hradištích, pro příklad

Bechyně, Všemyslice, Nevězice, Český Krumlov a Strakonice. Na přelomu 20. a 21. století se začal zvyšovat zájem o výzkumy výšinných lokalit, především díky P. Hrubému, který se věnuje právě výšinným lokalitám jak pravěkým, tak středověkým (Sklenář 2005, 237; Hlásek 2017, 118). Ve 21. století začaly být pro dokumentaci hradišť využívány trojrozměrné digitální modely reliéfu terénu, kdy jsou data pro tyto modely získávána pomocí měření totálními stanicemi. Již několik let přináší důležité informace metoda leteckého laserového skenování. Umožňuje tvoření trojrozměrných modelů u hradišť i okolní krajiny (Chvojka a kol. 2013, 148). V posledních letech jsou výšinné lokality v popředí zájmu hned několika badatelů. Vhodné je zmínit badatele D. Hlásku, pod jehož vedením byla s dalšími zmíněnými badateli zkoumána lokalita Vrcovice (Hlásek a kol. 2015), dále spolupracoval na výzkumu hradiště Všemyslice (Hlásek a kol. 2015) nebo Hradišťského vrchu u Písku (Hlásek – Fröhlich 2019, 103 - 151). J. Fröhlich je spolu s J. Michálkem autorem publikací shrnujících, do data vydání známých, archeologických nemovitých památek na okrese Písek, Strakonice a Prachatice (Fröhlich – Michálek 1978; 1979; 1987). Pravěkem v jižních Čechách a rekonstrukcí sídelní podoby se mimo jiné zabývá i P. Menšík, podílející se na výzkumu již zmíněných Vrcovic, který je spoluautorem publikace o hradištích Strakonicka (Menšík – Starková – Král 2019). Dobou bronzovou v jižních Čechách se aktivně věnuje především O. Chvojka, který zkoumal hradiště Zvíkovské podhradí, Bechyně, Milenovice a další (Hrubý – Chvojka 2002, Chvojka 2009). S O. Chvojkou bádala J. John v Hluboké nad Vltavou (Chvojka – John 2006), ten dále ještě zkoumal lokalitu Kostelec (John – Šálková – Ciglbauer 2019).

4 METODY VÝZKUMU VÝŠINNÝCH LOKALIT

Velké množství poznatků je získáváno díky využívání nedestruktivních metod, případně málo destruktivních v podobě drobných sondáží, které pomáhají lokality datovat bez jejich většího porušení. Tyto metody mohou přinést celou řadu informací o lokalitě, konkrétně například o charakteru osídlení, podobě a stáří fortifikací. Ty často nemusí pocházet z období vzniku výšinných lokalit, které byly v mnoha případech osidlovány

opakovaně, popřípadě novější fortifikační systémy mohly poničit ty původní. Bohužel i přes cenné informace, které nedestruktivní metody mohou přinést, je v případech kontinuálního osídlení lokalit poměrně ztíženo jejich datování nebo datování fortifikace. V takovýchto případech může být nápomocný v podstatě jen terénní odkryv, díky němuž lze zjistit podrobnosti například o vnitřní konstrukci fortifikace, ale i tak nemusí být zjištěné informace příliš nápomocné. Nedestruktivní metody jsou v dnešní době hojně využívané jako hlavní metoda pro získání pramenné základny, kdy v minulosti byly využívány spíše jako vedlejší doplňující metoda.

4.1 Nedestruktivní metody

Jak uvádí M. Kuna (2004, 14) ve své publikaci: „Nedestruktivní archeologie je souborem technik, metod a teorií zaměřených na vyhledávání a vyhodnocení archeologických pramenů bez provedení destruktivního zásahu do terénu.“ Nedestruktivními metodami tedy lze lokality prozkoumat, ale zároveň zachovat všechna data neporušená pro budoucí výzkumy. Nedestruktivní metody mohou být využity jako předběžný, pomocný i doplňující postup k destruktivním metodám, jak tomu bylo převážně v minulosti. Jak již bylo zmíněno, v dnešní době se nedestruktivní metody dostávají do popředí a jsou brány jako informačně rovnocenné k těm destruktivním.

Nedestruktivními metodami lze zkoumat archeologické prameny hledáním předmětů, které jsou na povrchu viditelné (artefakty, ekofakty) a taktéž lze zkoumat i antropogenní tvary reliéfů nebo identifikovat prameny na základě jejich ekofaktových vlastností. K nedestruktivním metodám se neřadí pouze ty, které nenarušují terén, ale i ty, které ho narušují ve velmi malé míře bez trvalé změny charakteru pramene. Jedná se konkrétně o povrchové sběry, mikrosondáže, vrty a podobně. Samozřejmě je nutné i tyto metody přizpůsobit konkrétnímu charakteru pramene, jinak mohou i nedestruktivní přístupy vést k porušení části archeologické informace. Jako příklad lze uvést užití detektorů kovů, které v rukou odborníků mohou mít velký přínos, avšak v rukou neodborníků dochází k nenahraditelným škodám (Kuna 2004, 16).

4.1.1 Letecká archeologie a dálkový průzkum

Do těchto nedestruktivních metod můžeme zařadit například LIDAR, analýzu družicových nebo kolmých leteckých snímků a leteckou prospekci. Tyto metody jsou užívané především pro detekci lokalit. Letecká prospekce je jednou z metod letecké archeologie, která se během posledních let stala hojně užívanou. Jedná se o metodu, jejímž cílem je identifikovat nemovité archeologické památky a mapovat jejich rozsah na velké ploše, což je její nespornou výhodou. Mimo mapování samotných lokalit může letecká prospekce přinést poznatky i o okolní krajině a objektech a jejich možné návaznosti ke zkoumané ploše. U výšinných lokalit lze díky letecké prospekci sledovat celkovou plochu, průběh fortifikace a její přerušení, vstupy nebo brány, což není v mnoha případech ze země patrné. Tyto nemovité památky lze indikovat díky přímým a nepřímým příznakům. Veškeré příznaky se projevují tak, že kopírují půdorysy objektů, které jsou skryté pod povrchem nebo reliéfně zachovaného v destruované podobě. Přímé příznaky indikují existenci objektů pomocí jejich destruovaných částí a výplně, projevují se odlišným zbarvením půdy nad objekty a světelnými efekty kopírujícími reliéf terénu. Nepřímé příznaky jsou výsledkem zviditelnění antropogenních objektů kvůli jejich ekofaktovým vlastnostem. Jedná se například o prostorové, vyprahlostní, sněžné a vlhkostní příznaky. V některých případech je možné tyto příznaky sledovat i na volně dostupných portálech obsahujících satelitní mapy (mapy.cz apod.). Metoda je vhodná především v lokalitách s menším vegetačním porostem (Gojda 2004, 75 – 85).

Dále je v posledních letech hojně rozšířeno využívání moderní metody leteckého skenování krajiny označované LiDAR (Light Detection And Ranging) nebo známé také pod zkratkou ALS (Airbone Laser Scanning). Při této metodě jsou sbírána polohopisná a výškopisná data o zemském povrchu, která jsou následně využita k vytvoření digitálního modelu reliéfu. Využít ji lze pro výzkum prostředí, ve kterém jsou zachovány na povrchu terénu reliкты minulých sídelních a exploatačních aktivit, v případě této práce se jedná především o příkopy a valy hradišť. Nespornou výhodou má, oproti ostatním

metodám, převážně z důvodu, že ji lze aplikovat i v prostředí, které je zakryto hustým porostem, jelikož laserovou skener je schopný “vidět“ skrz vegetaci. Taktéž může odhalit drobná převýšení a deprese, která jinak nelze pozorovat. Jihočeská hradiště a sídliště se z pravidla vyskytují v zalesněném terénu, který relikty na lokalitě do jisté míry konzervuje, proto je tato metoda využita u velké části zkoumaných lokalit (Gojda 2017, 290 – 291).

4.1.2 Archeogeofyzika

Archeogeofyzika je odvětví geofyziky, díky kterému je možné zkoumat bezkontaktně archeologické prameny na povrchu terénu. Taktéž je tímto způsobem možné vyhledávat památky ukryté pod povrchem terénu. Pro tuto činnost jsou užívány přístroje měřící určitý typ fyzikálního pole v povrchových vrstvách terénu a jeho nepravidelnosti, které jsou způsobené existencí objektů archeologického původu (Gojda 2017, 322).

Pro detekci zahluobených a vypálených objektů je nejčastěji na našem území využívána magnetometrie, fungující na základě zjišťování magnetického pole Země a jeho lokálních nebo regionálních poruch. Pro měření magnetického pole Země se využívají magnetometry v různých provedeních (protonový, kapametr, cesiový nebo gradiometr). Magnetometrická prospekce byla využita například na lokalitě Nuzice, kde byla využita pro zjištění dalšího opevnění lokality a sídelních aktivit vně hradiště (Chvojka et al. 2010, 53 -71). Dalšími používanými metodami jsou ty geoelektrické, sledující elektrické pole Země a jeho lokálních nehomogenit prostřednictvím geoelektrických polí, a to přirozených i umělých. Z těchto metod se nejčastěji používá dipólové elektromagnetické profilování, známe pod zkratkou DEMP, radarové skenování i vyhledávání kovových předmětů pomocí detektorů kovu (Gojda 2017,322). Detektory kovů se čím dál častěji využívají jak při nedestruktivních výzkumech, tak i u těch rozsáhlých a komplexnějších. Díky detektorovému nálezu ze starší doby bronzové, ač je sporný důvod jeho

výskytu na lokalitě, může být do katalogu lokalit této práce zařazeno hradiště Litoradlice, primárně datované do mladších období. K detekci kovů bez předchozího zásahu došlo i na lokalitách jako Opalice nebo Nuzice (Chvojka – John 2009, 27 -36; Chvojka et al. 2010, 53 -71; Chvojka – Zavřel 2012, 44 – 49). Pro zkoumání objektů s kamennou konstrukcí, zahloubených objektů a nezaplňených nebo dutých prostor lze využít také gravimetrii, která sleduje tíhové pole Země a rozložení hmot s rozdílnými hustotami (Gojda 2017, 324 - 325).

4.1.3 Archeobiologické metody

Mezi neinvazivní metody lze zařadit i ty archeobiologické, jelikož odebírání vzorků probíhá pomocí pedologického vrtáku a množství odebrané zeminy se pohybuje jen v jednotkách cm². Za úkol mají zjistit složení a mocnost půdního horizontu a přítomnost, mocnost a charakter uloženin, které vznikly jako projev sídelních aktivit člověka. Na vzorcích získaných z prokazatelně archeologického kontextu lze provést mikromorfologickou analýzu a rozbořením vzájemných vztahů pórů, jemnozrnné a hrubozrnné složky zjistit, zda je vzorek ze sekundární výplně nebo pochází ze dna. Pokud by vzorky obsahovaly uhlíky, lze provést antrakologickou analýzu a její pomocí zjistit jejich druhové určení a získat představu o charakteru někdejšího přírodního prostředí i informace o dřevinách využívaných člověkem v minulosti. V místech s trvale podmáčeným terénem lze získat poznatky o environmentálních poměrech lokality a jejího okolí například díky pylové analýze zrněk pylu. Tyto metody nejsou však tak hojně užívané. Jako příklad jejich využití lze zmínit například výzkum hradiště Vrcovice, kde byly zkoumány rostlinné makrozbytky, uhlíky, pyly a kosti (Hlásek 2015, 193 – 201; Gojda 2017, 325).

4.1.4 Povrchový průzkum

Do povrchového průzkumu se obvykle řadí vyhledávání, a také mapování terénních útvarů antropogenního původu spolu s povrchovým sběrem. Mnohem přesnější definicí je však tato: „Povrchový průzkum či výzkum antropogenních tvarů reliéfu zahrnuje vyhledávání, zaměřování, třídění a interpretaci tvarů reliéfu, které jsou pozůstatkem někdejší lidské činnosti.“ Při vyhledávání antropogenních útvarů záleží z velké části na znalosti a schopnosti badatele tyto útvary v terénu rozpoznat. Přesto je i v tomto případě možné využít analytických postupů a to například použitím formalizovaného popisu terénních tvarů nebo provedením podrobného geodetického plánu s možností rozeznat tyto tvary i později mimo terén nad zhotovenými plány (Kuna 2004, 237 -242)

Výzkum terénních tvarů je v podstatě možný pouze u lokalit, nacházejících se v krajině s dlouhou zalesněným nebo zatravněným terénem, kde se uchovávají objekty před destruktivní orbou (např. valy, příkopy). Na orných plochách se zachovávají pouze větší reliéfní tvary a to pouze v příhodných podmínkách a většinou ne trvale. Naopak povrchové sběry jsou přímo vázány na zemědělsky využívané a odkryté plochy (Kuna 2004, 237).

4.2 Destruktivní metody

Při provádění destruktivních výzkumů je třeba dbát na přípravu a snažit se při něm za současných podmínek získat co nejvíce informací na základě dostupných metod. Při odkryvu je nevýhodou, že jsou archeologické prameny nenávratně ničeny, pokud tedy dojde k pochybení nebo nemáme možnost dnešními metodami tyto prameny prozkoumat, jsou trvale ztraceny. Z tohoto důvodu jsou destruktivní odkryvy v dnešní době využívány především pro průzkum ohrožených lokalit stavbou, těžbou nebo jinou destruktivní aktivitou na ní. I přes některá negativa tato metoda přináší cenné informace, které lze s těžkostí získat nedestruktivními postupy. Celoplošné výzkumy jsou část nahrazovány menšími sondážemi na vytypovaných místech, v případě

hradišť se jedná hlavně o fortifikační prvky, které mohou přinést cenné informace bez rozsáhlého porušení lokality, kterou lze pak i v dalších letech zkoumat.

4.2.1 Plošně omezený zásah pod povrch terénu

Do této skupiny patří postupy s omezeným rozsahem a převážně slouží k vyhledávání nebo ovzorkování vrstev antropogenního původu. Řadíme sem vrty, mikrovrpy, vzorkovací sondy i větší zjišťovací sondáže. Tyto postupy patří primárně do destruktivních metod, avšak pokud jsou využívány v omezené míře, zásah do lokality je malý a dají se zde shledat postupy podobné těm nedestruktivním (Kuna 2004, 18). Tyto postupy jsou používány v případě, pokud nelze lokalitu zkoumat pomocí povrchových sběrů, u sledovaných výšinných lokalit pak například ke zjištění stáří nebo konstrukce fortifikace i aktivit v prostoru lokality, kdy je nutno vždy brát v potaz, že získáváme vzorek pouze z části plochy a výsledek může být zkreslený.

4.2.2 Celoplošný odkryv

Plošné odkryvy jsou charakteristické především pro počátky archeologie v 19. století, kdy bylo hlavním cílem získat co nejvíce artefaktů a informací z každé lokality. V dnešní době je tomuto postupu přistupováno především v případě bezprostředně ohrožených lokalit, kde je třeba získat co nejvíce informací za co nejkratší čas. Přesto se občasně shledáváme i s plošnými odkryvy neohrožených lokalit, kterých je v dnešní době o poznání méně než v 19. století. Plošným odkryvem neohrožené lokality riskujeme, že přes tento destruktivní zásah do lokality nezískáme požadované informace. Proto se přikládá důraz na nedestruktivní a málo destruktivní metody, kdy je možné získat mnoho informací a zároveň ponechat lokalitu zachovalou.

5 METODA PRÁCE

Pro zpracování přehledu o výšinných lokalitách v rámci starší a počátku stření doby bronzové v jižních Čechách bylo zapotřebí shromáždit

informace o jednotlivých lokalitách, spadajících do sledovaného období a regionu. Celkem bylo zjištěno 33 lokalit. Z toho na 20 lokalitách bylo zjištěno opevnění, 22 lokalit je klasifikováno jako hradiště, 10 jako výšinné sídliště. Do celkového souhrnu spadají i lokality, u nichž není fortifikace spolehlivě datována do sledovaného období, taktéž lokality, u nichž je sporná datace celého areálu (např. Litoradlice). Jako hlavní zdroj informací byly využity materiály Encyklopedie hradišť v Čechách (Čtverák a kol. 2003), dále Bronze Age Hillforts in South Bohemia (Hlásek 2017), Vrcovice – hradiště z počátku střední doby bronzové (Hlásek a kol. 2015), literatura vztahující se k daným lokalitám a informace z Archeologické databáze Čech. Odtud byly využity informace o terénních typech, rozloze, poloze, dataci, výzkumech a celkovém popisu jednotlivých lokalit. Pokud chyběl v literatuře podrobnější popis polohy nebo souřadnice, byly dohledány pomocí mapových podkladů na webové stránce www.geoportal.gov.cz.

Pro zhotovení prostorové analýzy bylo využito Geografického informačního systému (GIS). Podklady byly zpracovány v programu ArcMap verze 10.3.1. Vynesené souřadnice byly zjišťovány již v rámci zhotovování databáze a byl pro ně zvolen systém S – JTSK. Mapy obsahují informace o rozložení lokalit v rámci Jihočeského kraje. Čísla v mapovém podkladu odpovídají katalogovým číslům přiřazeným ke každé lokalitě.

Dále byla vyhotovena textová databáze nesoucí základní informace o lokalitách spadajících do sledovaného období a území. U každé lokality jsou uvedeny informace, pokud jsou známy, o názvu lokality a okrese, v kterém se nachází, dále souřadnice, datace, přehled výzkumů, klasifikace lokality na výšinné sídliště/hradiště, existence opevnění ano/ne, rozloha uvedená v hektarech a krátký slovní popis lokality.

6 CHARAKTERISTIKA OSÍDLENÍ REGIONU VE STARŠÍ DOBĚ BRONZOVÉ

6.1 Osídlení

Z počátku byly jižní Čechy považovány za neosídlené území, například oproti severním Čechám, kde byla v rozkvětu únětická kultura. Známé byly dlouhou dobu pouze jednotlivé a hromadné nálezy. Přestože se množství jednotlivých a hromadných nálezů zvyšovalo, pro potvrzení stálějšího osídlení, v podobě sídlišť a pohřebišť, chyběly dlouho důkazy (Neustupný 1947, 51). V dnešní době již ale evidujeme více než 333 lokalit spadajících do horizontu Br A2 – Br A2/B1 a jejich počet se neustále zvyšuje (Chvojka 2015, 240).

Podle dosavadních poznatků osídlení regionu začalo již na počátku horizontu Br A2, tedy v období klasické fáze únětické kultury. Dodnes není jasné, zda existovala kontinuita osídlení z mladšího eneolitu do starší doby bronzové. Zatím nebyl objeven přímý doklad k potvrzení této teorie. Sídelní oikumena starší doby bronzové je geograficky uzavřenou oblastí, která je ohraničena pásy neosídlených území. Od soutoku řeky Vltavy s říčkou Polečnicí pozorujeme pás osídlení až po soutok Vltavy s Otavou u Zvíkova. Další koncentrace osídlení se nachází na toku Blanice, Mašše i Lužnice. Celkově lze shrnout, že pro starší dobu bronzovou je typické osídlení úrodnějších a výhodnějších území nepřekračujících, na výjimky, 500 m nad mořem (Chvojka 2007, 30).

V jižních Čechách pozorujeme specifickou jihočeskou skupinu únětické kultury. Tato specifika jsou hlavně důsledkem napojení regionu na dnešní jižní Německo a Horní i Dolní Rakousko. Především v závěru starší doby bronzové se vyvíjí specifické kulturní prostředí, které je charakterizované míšením vnějších vlivů. Ty se projevují jak jedinečným pohřebním ritem, a to výlučným ukládáním do mohylových hrobů, tak v počtu ukládaných surovinných depotů. Depoty evidujeme i přímo z hradišť, jeden byl objeven v blízkosti lokality

Nuzice, další dva v areálu Dívčího Kamene a tři depoty na poměrně nově objeveném hradišti Opalice (Chvojka 2007, 29; Chvojka – John 2009, 27 - 36).

6.2 Obchodní stezky

Důvodem, proč se před dobou bronzovou objevuje v jižních Čechách osídlení jen sporadicky, může být především způsob hospodaření. V předchozích obdobích bylo hlavním zdrojem obživy, a celé ekonomiky, zemědělství. V jižních Čechách se tak osídlení objevovalo jen v těch nejúrodnějších oblastech. Tato situace se však mění v mladší fázi starší doby bronzové a vzniká postupně se rozšiřující stabilní síť osídlení. Pravděpodobným důvodem je zapojení regionu do obchodní sítě se surovinami k výrobě bronzu i finálními produkty. Jižní Čechy se nacházejí ve strategické poloze mezi ústřední středočeskou oblastí únětické kultury a východními Alpami, kde probíhala rozsáhlá exploatace mědi i dalších komodit (Hlásek 2016, 52 – 53). Tomuto obchodu mohou nasvědčovat nálezy hřiven, ingotů a bronzových artefaktů. Kromě nálezů kovových předmětů a suroviny se setkáváme i s jantarovými výrobky, příkladem může být lokalita Dívčí Kámen, kde byl objeven soubor jantarových korálků (Poláček 1966, 56 – 57, Hlásek 2017, 52). Dle M. Erného (2012, 124) byly Čechy cílovým územím obchodu s jantarem, a to v porovnání s Moravou, Německem, Polskem, Slovenskem a Podunajím. V Čechách, oproti zmíněným územím, se nachází větší koncentrace nálezů i poměrně vyšší kvalita a větší rozmanitost výrobků. Druhů zboží bylo jistě mnohem více, ale jmenovány jsou jen komodity archeologicky zachytitelné.

Přestože obchodní stezky jistě byly součástí tehdejšího života, jedná se o archeologický pramen málo prozkoumaný a hlavně těžce rozpoznatelný. Lze předpokládat jak dálkový obchod, tak pohyb mezi jednotlivými sídelními areály a vně těchto areálů (Krišťuf 2012, 125 – 127). Existence pravěkých komunikací lze zkoumat na základě geografické polohy konkrétní oblasti. Jedním z důležitých pramenů je reliéf krajiny, kdy dle jeho prostupnosti lze predikovat komunikaci. Dále pak výskyt ojedinělých nálezů nevázaných k určitému sídelnímu areálu, které mohou ukazovat na průběh cest, ale také mohly být

náhodně ztraceny při lovu, prospekci okolí nebo zaneseny sekundárně v mladších obdobích. Důležitou roli mají importované artefakty, kdy při zjištění jejich původu lze rekonstruovat směr, kterým se stezky mohly ubírat. Předpokládat lze i určitá kontinuita využívání stezek, pokud navážeme na teorii o prostupnosti reliéfu krajiny, kdy cesty vedly pravděpodobně nejsnáze zdolatelným terénem, není v podstatě důvod, aby se průběh cest měnil v mladších obdobích. Proto je možné uvažovat nad pravěkým užitím již historicky a archeologicky doložených komunikací. Důležitou roli hrají v tomto případě i hlavní toky (Chvojka 2015, 115). Velká část sledovaných lokalit se nachází při velkých tocích, nejvíce jich shledáváme při řece Vltavě. Právě tato řeka je přirozenou spojnicí jihu se severem a jsou dle ní rekonstruovány tehdejší dálkové stezky. O pohybu na sever svědčí především nálezy spojované s podunajskou oblastí. O obchodu směrem na jih zase máme doklady v podobě jantarových korálků a pazourkových dýk, popřípadě nálezy únětických keramických tvarů na lokalitách v podunají. Avšak není jasné, jak tato stezka byla zdolávána. Upřednostňuje se představa o suchozemské stezce podél řeky, okolí Vltavy je však v mnoha místech těžko prostupné a skalnaté, takže cesty musely jistě od řeky místy odbočovat a nevedly bezprostředně vedle ní po celou její délku. Další možností by mohla být přímo říční doprava, přesto, že to nelze vyloučit, nemáme prozatím k dispozici žádné archeologické prameny, které by tuto teorii potvrzovaly. Navíc je v mnoha místech Vltava obtížně splavitelná i v současnosti (Hlásek 2016, 53 – 55). Další stezka mohla vést i podél řeky Malše a Lužnice, kde podél těchto toků zaznamenáváme poměrně husté osídlení, další koncentrace výšinných lokalit se nachází i v blízkosti řeky Blanice, kde vedla ve středověku trasa prachatické větve Zlaté stezky. Je jasné, že již ve starší době bronzové se na území jižních Čech vytváří hustá síť dálkových i lokálních stezek. O napojení regionu na dálkový obchod svědčí množství importované suroviny, v podobě soli, jantaru nebo mědi, ale i samotných výrobků. Jihočeská oblast se v tomto období stává důležitou součástí středoevropského vývoje (Chvojka 2015, 116 - 2018).

6.3 Pohřebiště

Hlavním důvodem, proč L. Hájek vyčlenil samostatnou jihočeskou skupinu únětické kultury, je výhradní pohřbívání pod mohylami (Hájek 1954, 179 – 182). Ve starší literatuře se můžeme dočíst i o existenci plochých pohřbů, avšak k takovému tvrzení nemáme prameny. Jako ploché hroby mohly být chybně označeny pozůstatky z poničených mohyl, depotů a případně i sídlišť. K roku 2015 evidujeme 47 jistých starobronzových mohylových pohřebišť, na kterých se nachází několik set mohyl. Jako i jiné typy lokalit nebyla převážná většina pohřebišť zkoumána, popřípadě byla prokopána v 19. a první polovině 20. století a jejich výpovědní hodnota je velmi omezená. Na blíže zdokumentovaných lokalitách máme doklady kostrových pohřbů pro sledované období. Bohužel kvůli kyselosti půd v oblasti jihočeského regionu je většina kosterních pozůstatků nedochována. Pouze v několika případech byly zlomky skeletu zakonzervovány po styku s bronzovými předměty. Orientace hrobů je dle řádně prozkoumaných mohyl stejná jako v únětické kultuře, to znamená severojižní. Původně míněné žárové hroby mají jinou dataci nebo se nejedná o lidské ostatky. Za žárové pohřby by se snad daly počítat nálezy v prostoru valu hradiště Vrcovice (Chvojka et al. 2015 217 – 220). Analogii s lokalitou Vrcovice lze snad pozorovat i na hradišti u Nuzic, kde měly údajně být nalezeny i honosnější nálezy v prostoru valu (Militký 1998, 90). Žárové pohřby se ve větší míře objevují až ve střední době bronzové, ale počátky tohoto způsobu pohřbívání sledujeme již koncem starší doby bronzové. To je přisuzováno rozsáhlým kulturním a společenským změnám, které v tomto období pozorujeme v celé střední Evropě. (Chvojka 2007, 34; Chvojka 2015, 243).

6.4 Rovinná sídliště

Rovinná sídliště patří do nejpočetnější skupiny lokalit, ovšem mnoho jihočeských lokalit bylo označených za rovinné sídliště neprávem. Pokud budeme jako rovinná sídliště označovat lokality s doloženými nemovitými objekty, mezi které patří kulturní vrstvy nebo zahloubené objekty, získáme počet 29 lokalit (k roku 2015). Ostatní, zjištěné nejčastěji povrchovými

sběry, jsou řazeny jako neurčené aktivity, přestože se mezi nimi jistě skrývá i několik potencionálních sídlišť (Chvojka 2015, 243). Nejprozkoumanějším a i nejvýraznějším sídlištěm jsou Hosty. Jedná se o lokalitu o velikosti zhruba 3 ha, která byla obehnaná dvěma chronologicky nesouběžnými příkopy. Z obytných objektů bylo identifikováno pět chat s kůlovou konstrukcí se zásobními jámami v jejich okolí (Břicháček 1992, 42 – 43). Na základě několika výjimečných nálezů byl prostor vymezen dvěma řadami kamenů interpretován jako kultovní objekt, jehož možná funkce byla zajistit bezpečnou plavbu po Vltavě (Beneš 1989, 227 – 228).

6.5 Výšinné lokality

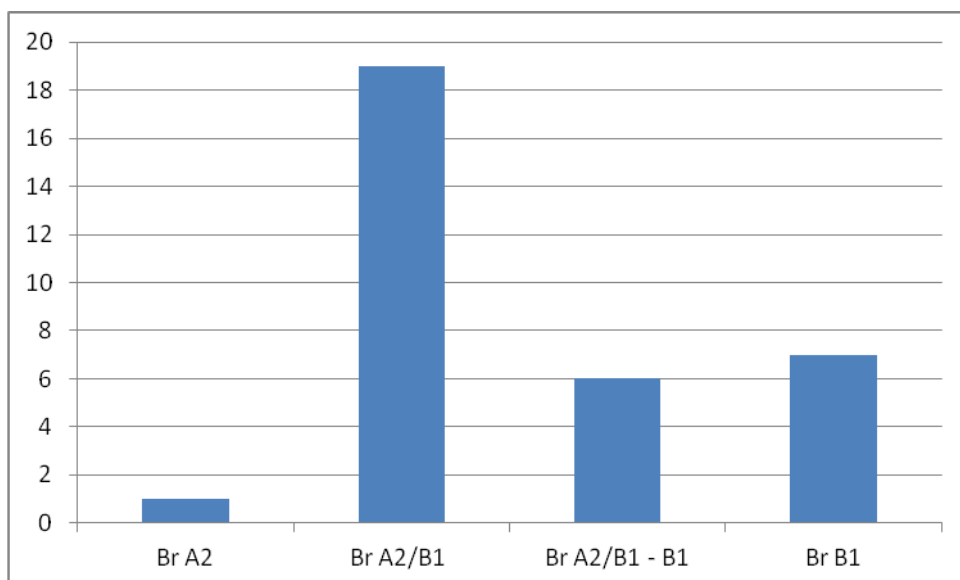
Další významnou kategorií lokalit tvoří výšinná sídliště a hradiště. Nejstarší známé výšinné lokality na území jižních Čech pocházejí již z paleolitu a mezolitu. Avšak nelze je příliš srovnávat s podobou lokalit starší doby bronzové. Jednalo se totiž spíše o krátkodobě, ale opakovaně využívané lovecké tábory. Vzhledem k dnes známému množství lokalit lze předpokládat jistý kulturní i sociální impuls ze vzdálenějších oblastí. Jedním z důvodů pro stabilizaci osídlení byl již zmíněný obchod s mědí a pravděpodobně i solí, z Alpských ložisek. Opevněné i neopevněné výšinné areály představují typický monument sledovaného období (Hložek – Menšík – Procházka 2019, 7-8).

Celkem bylo shromážděno 34 výšinných lokalit z horizontů Br A2, Br A2/B1 a B1 a i přesto, že se jedná o v terénu poměrně dobře dochované a pozorovatelné nemovité památky, přibývají neustále nově objevené lokality. Zkoumané lokality jsou poměrně nesourodou skupinou. Jsou mezi nimi rozdíly v míře prozkoumanosti, ale i v kvalitě dochovaných pramenů. Většina lokalit byla zkoumána jen v malé míře v podobě sondáží nebo povrchových průzkumů. Výjimkou je hradiště Vrcovice (Hlásek et al. 2015), které bylo kompletně zkoumáno jak archeologicky, tak pomocí magnetometrie a archeobotaniky (Chvojka 2015, 244). Tento výzkum nám přináší komplexní informace o lokalitě, kdy byla podrobně zkoumána i konstrukce fortifikace, sídlištních objektů ale i možná výživa obyvatel tohoto místa.

6.5.1 Datace výšinných lokalit

Přestože osídlení jednotlivých lokalit může spadat do stejného časového horizontu, neznamená to, že osídlení bylo současné. Doklady opevnění se objevují v mladším úseku starší doby bronzové, avšak je zřídka možné ho v tomto období evidovat. Většinou se nachází v porušeném stavu způsobeném stavbou mladších opevnění. Rozkvět v obsazování výšinných poloh nejen u nás, ale v celé střední Evropě, začíná v rozhraní starší a střední doby bronzové (Br A2/B1). Setkáváme se s názory, že se jedná o stavební importy, dokazující přítomnost stavitelů z ciziny nebo přímo lidí znajících tyto stavební postupy, jelikož se jedná o pevnosti bez předešlých stavebních vzorů (Čtverák a kol. 2003, 16; Chvojka – John – Menšík 2012, 85 - 102).

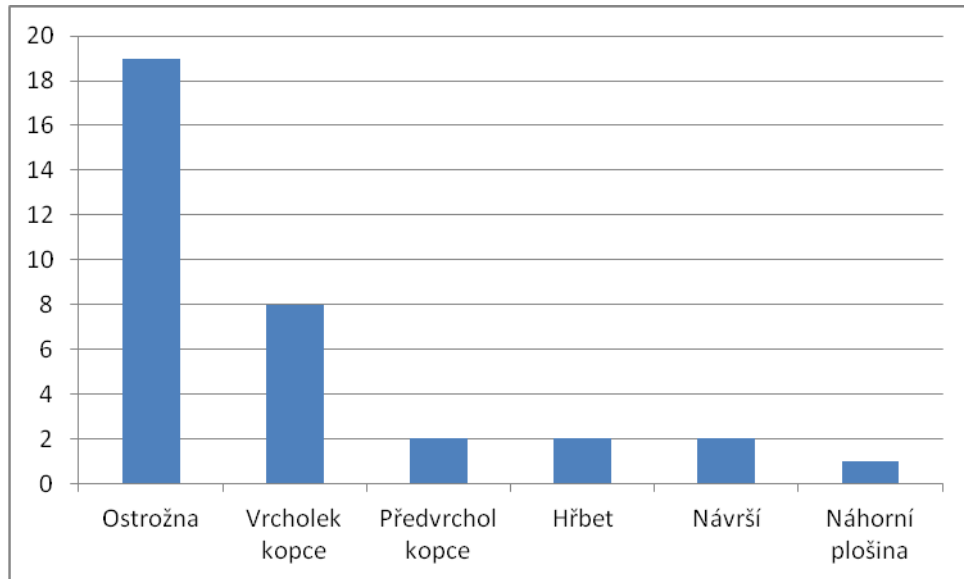
Ze 34 zkoumaných lokalit není u 1 z nich zjištěn horizont osídlení a datace je omezena jen na období starší doby bronzové. Lokality jsou rozděleny na 4 kategorie dle horizontu, ve kterém byly osídleny. Nejvíce lokalit spadá do přelomu starší a střední doby bronzové (Br A2/B1), kdy, jak již bylo zmíněno, dochází k rozšíření výšinných lokalit v celé střední Evropě. Druhým, hojně osidlovaným horizontem, je Br B1, ten je následován skupinou lokalit, na kterých je doložena kontinuální aktivita v horizontech Br A2/B1 – B1 a jediná lokalita s nejistotou spadá do nejstaršího horizontu Br A2 (viz graf č. 1).

6.5.2 Prostorové a topografické poměry výšinných lokalit

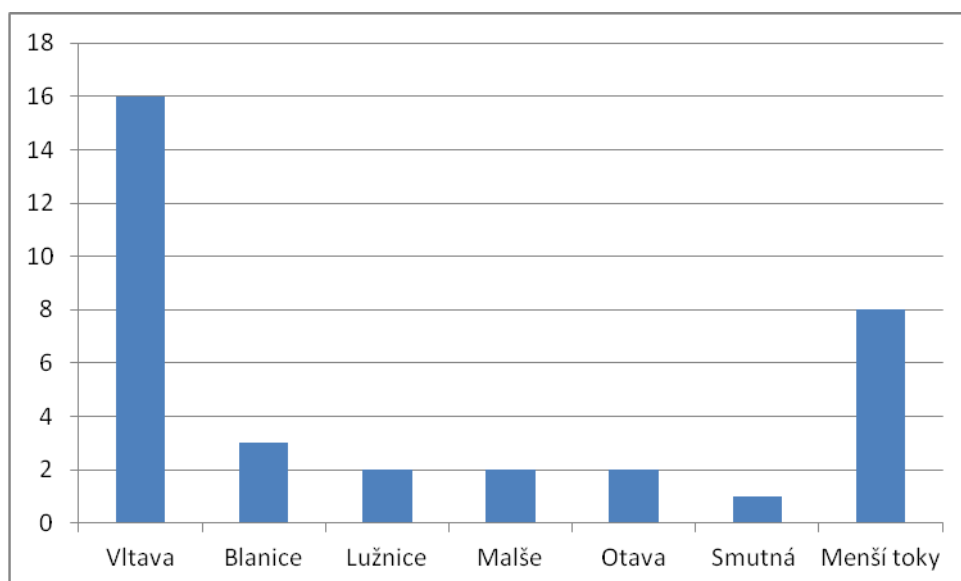
Výšinné polohy byly osidlovány v rámci jižních Čech především v jejich centrální části. Lokality se nacházejí v trvale zalesněných nebo zatravněných polohách, které je ve své podstatě konzervují. Ve 2 případech byly však lokality úplně zničeny těžbou. V 7 případech je plocha lokality zastavěna mladšími objekty.

Preferovaným terénním typem ve sledovaném období v jižních Čechách jsou ostrožny vymezené dvěma vodními toky. Toto umístění má jednoznačně strategický důvod, ostrožny bývají ohraničené těžko přístupnými svahy, které přirozeně chrání polohu. Fortifikace pak přepažuje ostrožnu v místě, kde není těmito srázy chráněna, avšak není nutné ji stavět po celém obvodu. Další hojně osidlovanou polohou jsou vrcholky kopců a v menším počtu jsou zastoupeny předvrcholky kopců, návrší, hřbety a jedna náhorní plošina (viz graf č. 2). Pokud rozdělíme lokality na opevněné a neopevněné, v obou případech opět dominuje poloha na ostrožně a dále vrcholek kopce. U neopevněných lokalit se však objevuje poloha na hřbetu, která u opevněných lokalit nemá zastoupení.

Graf č. 2: Zastoupení terénních typů

Návaznost lokalit na řeky byla posuzována dle dnešní podoby vodní sítě, není vyloučena existence vodotečí, které v dnešní době již nelze pozorovat. Nejdůležitějším tokem v regionu byla jednoznačně Vltava. Téměř polovina lokalit se nachází v bezprostřední blízkosti tohoto toku. To poukazuje na postavení Vltavy v síti obchodních cest, kdy se předpokládá existence obchodní stezky podél této řeky. Pro její splavování nemáme doposud žádné doklady (Hlásek 2016, 53 – 55). Další lokality mají návaznost na větší řeky jako je Blanice, Lužnice, Malše, Otava a říčka Smutná (viz obr. č.). Zbylé lokality se nachází v okolí potoků (viz graf č. 3). V blízkosti velkých toků se nachází pochopitelně ostrožné lokality, které bývají z pravidla vymezeny řekou a potokem, případně dvěma řekami.

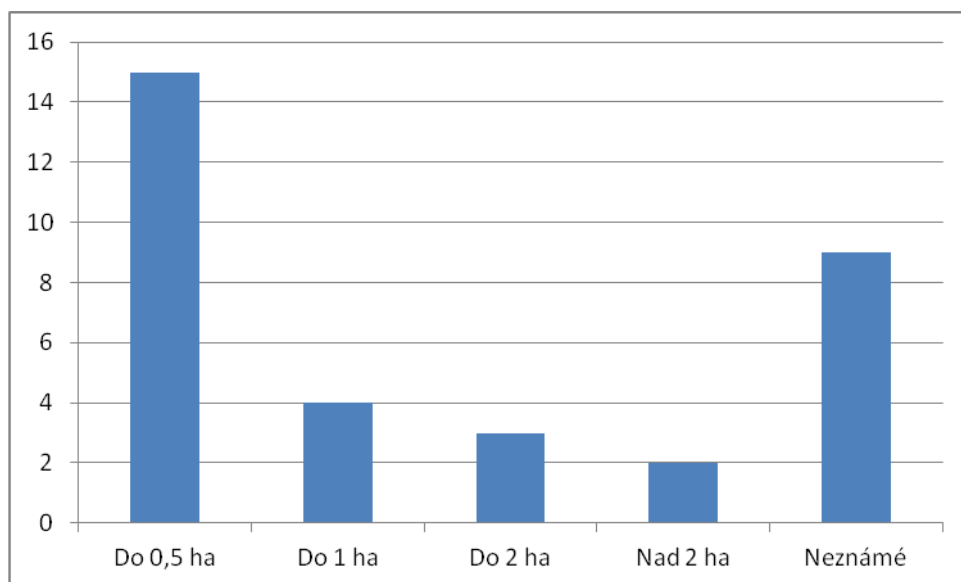
Graf č. 3: Počet lokalit příslušných k jednotlivým tokům

6.5.3 Rozloha výšinných lokalit

Je nutné podotknout, že ve většině případů se jedná o přibližnou rozlohu. U opevněných lokalit se udává plocha ohraničená fortifikací. Ta může být vymezena například uzavřeným opevněním, případně se jedná o plochu ostrožny k jejímu přepažení fortifikací. Je třeba brát v potaz, že ve více případech nebylo opevnění zkoumáno a nemusí tedy nutně spadat do sledovaného období a využívaná plocha se tak mohla lišit. U neohrazených lokalit je obtížnější tuto informaci získat. Využito může být samotného tvaru reliéfu, případně se rozloha neuvádí. U neohrazených lokalit není uvedena rozloha v 7 případech, u hradišť je to ve 2 případech (viz graf č. 4).

Rozloha výšinných lokalit ve sledovaném období se pohybuje nejčastěji okolo 0,5 ha do 1 ha (viz graf č. 5). Pokud vyměřené území přesahuje 1 ha, může to být ovlivněno kontinuitou osídlení této polohy, kdy je osídlené území rozšířeno. V mladších obdobích jsou běžné lokality i mnohonásobně překračující tuto rozlohu. Pokud budeme sledovat návaznost terénního typu na rozlohu, lze obecně říci, že rozloha lokalit na ostrožnách se pohybuje okolo 0,5 ha a méně, až na výjimku 2 lokalit přesahující 2 ha. Hradiště a sídliště nacházející se na vrcholcích kopců přesahují, až na jednu výjimku, 0,5 ha. Je

možné předpokládat, že v oblasti vrcholů kopců byla v možnosti užití plochy větší variabilita, na rozdíl od ostrožen, které byly přepažovány nejčastěji ve své nejužší části. U ostatních terénních typů nebylo možné, s ohledem na jejich malé zastoupení, tuto návaznost zkoumat.

Graf č. 5: Rozloha výšinných lokalit

6.5.4 Doklady opevnění výšinných lokalit

Hlavním rozdílem mezi výšinným sídlištěm a hradištěm je, že hradiště disponují fortifikačními prvky. Přesto je několik lokalit bez prokázané fortifikace označováno za hradiště. Jedná se především o hradiště porušená středověkou stavbou, kde sice nebyla fortifikace prokázána, ale předpokládá se její existence v pozici pod stojícími stavbami. Zde je otázkou, zda veškeré lokality, na nichž se nachází fortifikace, byly ve sledovaném období skutečně opevněny a jednalo se tedy o hradiště. Ne všechna hradiště starší doby bronzové mají datovanou fortifikaci, především tomu tak je u polykulturních lokalit (Hlásek – Chvojka 2015, 245). Ovlivněno je to hlavně malým počtem prozkoumaných opevnění. Celkem je na 20 lokalitách evidována opevnění bez ohledu na jejich dataci a 14 lokalit je bez doložené fortifikace. Pouze 6 z nich má bezpečně datovanou fortifikaci do jednoho ze sledovaných horizontů. Na lokalitách Týn nad Vltavou a Dobřejovice se jedná o situaci, kdy nebyla data

získána přímo z opevnění, ale na lokalitě se nacházely téměř výhradně předměty ze sledovaného období, proto je jeho existence již ve sledovaném horizontu pravděpodobná (Chvojka – John – Šálková 2008, 59 – 77; Chvojka a kol. 2016, 99 – 115). U lokalit Vrcovice, Dobřejovice a Všemyslce proběhl průzkum samotné fortifikace, kdy získaná data spolehlivě zařazují opevnění této lokality do sledovaného období (Hlásek et al. 2014, 53 – 54; Hlásek et al. 2015, 213 – 217, Hlásek - nepublikováno). U lokality Kostelec byla provedena sondáž v prostoru opevnění v místě vývratu stromu. Při sondáži byl objeven uhlík zafixovaný v sedimentu transformovaným ohněm, bylo tedy jisté, že se nejedná o mladší intruzi. Z radiokarbonových dat byl získán interval 1505 – 1425 BC odpovídající horizontu Br B1 (John – Šálková – Ciglbauer 2019, 97 – 98).

6.5.5 Konstrukce opevnění na výšinných lokalitách

Je vhodné rozlišit rozdíl mezi hradbou, valem a náspem. Hradbou se rozumí fortifikace v živé kultuře, ze které se postupně archeologizací stávají valy, uvnitř nichž je možné rozeznat stopy původní konstrukce. Valem jsou často myšleny i funkční stavby bez vnitřní konstrukce. Pro tento jednoduchý obranný prvek je vhodnější použít termín násep. Můžeme rozlišit dva základní typy opevnění, a to jednoduché a složené z více prvků. Do jednoduchého typu lze zařadit příkop, val, palisádu i zeď bez maltového pojiva. Palisáda může být uspořádána do jedné či více řad, kdy meziprostor může být vyplněn zeminou, v tomto případě se jedná již o složený typ (Procházka 2009, 14). Nejčastěji se na lokalitách setkáváme s valem, případně kombinací valu a příkopu nebo jejich násobku.

Jak již bylo zmíněno, z 20 opevněných lokalit máme do sledovaného období datováno pouze 6 z nich. Nejlépe prozkoumaným hradištěm jsou Vrcovice, kde se podařilo zachytit vnitřní konstrukci valu a dle ní i rekonstruovat možnou podobu opevnění v době jejího užívání. Byly zde registrovány kúlové jámy, které pravděpodobně sloužily jako podpěrný bod pro dřevěné líce hradby. Hradba byla tvořena z nasucho kladených kamenů a

trámové konstrukce, která je doložena díky obkladům pro vložení těchto trámů. Výplň pak byla tvořena kameninou. V horní partii byl doložen výplet z proutí omazaný mazanicí, která se dochovala právě s otisky tohoto výpletu. Je předpokládáno, že tato hradba byla i zastřešena. Zároveň přímo na hradbu byly napojeny sídlištní objekty (Hlásek – Chvojka 2015, 245). U lokality Všemyslice byla taktéž zkoumána konstrukce, kdy je opět hradba z nasucho kladených kamenů a napříč i podél kladených trámů. Avšak dle posledního výzkumu nemuselo nutně jít o konstrukci hradby, ale mohlo se jednat o umělé rozšíření využitelného prostoru akropole. Dle zatím nezveřejněné publikace D. Hláska byl proveden průzkum fortifikace i na lokalitě Skočice. Fortifikace byla tvořena kamennou zdí s vnitřní dřevěnou konstrukcí (Chvojka a kol. 2014, 51 – 67; Hlásek – Chvojka 2015, 245, Hlásek – nepublikováno;). Na ostatních lokalitách byla fortifikace zkoumána jen menšími sondážemi nebo vůbec. Setkáváme se často s nasucho kladenými kameny, pravděpodobně je tedy časté užití kamene, dřeva i hlíny. Užíván byl jak lomový kámen, tak říční kameny. Ty jsou pozorovatelní například na lokalitách Opalice nebo Skočice (Chvojka – John 2009, 27 -36; Chvojka et al. 2013, 25 -76). Celkem v 7 případech byly doloženy v místě opevnění stopy po požáru. Možná interpretace je záměrné zničení obyvateli při opouštění místa nebo zánik při konfliktu.

Jihočeská hradiště starší doby bronzové se podobou fortifikačních systémů výrazně liší od soudobých lokalit únětické kultury ve středních a východních Čechách, jejichž opevnění je ve většině případů jen v podobě mělkého příkopu bez nadzemní hradby. Mohutnost a propracovanost jihočeských opevnění se blíží podobě opevněných osad otomanko – maďarovsko – věteřovského okruhu, je tedy možné, že se jejich interpretace může lišit od lokalit ze středních a východních Čech (Chvojka 2007, 32).

6.5.6 Sídlištní objekty na výšinných lokalitách

V důsledku nedostatečného počtu komplexních výzkumů i nedostatku dokladů sídlištních objektů nemáme představu o podobě zástavby v prostoru výšinných lokalit starší doby bronzové v jižních Čechách. Důležité

informace opět přinesl výzkum hradiště Vrcovice, kde v blízkosti opevnění byly evidovány kúlové či sloupové jámy vymezující menší prostor, ve kterém bylo rozpoznáno i ohniště. V jednom případě se v tomto prostoru nacházela kamenná skříňka. Dříve byl tento nález považován za sklep, ale nápadně se podobá skříňkovým hrobům. Mezi další interpretaci patří i ta, že se jedná o základovou patku sloupu. Dle nálezů se celkově dá říci, že hradiště bylo intenzivně osídleno po celou dobu jeho existence, udávané obytné prostory se nacházely v blízkosti opevnění a jednalo se o menší stavby (Hlásek et al. 2015, 220 – 222). Údajné objekty byly objeveny i v prostoru Dívčího Kamene, kde je potřeba toto tvrzení brát s rezervou kvůli nedostatečné dokumentaci. Veškeré nálezy pochází z prudkých svahů ostrožny, je tedy možné, že se v některých případech jedná o druhotné splachové vrstvy a destrukce (Poláček 1966; Chvojka 2007, 32). U neohrazených lokalit byly zajištěny prozatím pouze kulturní vrstvy, v Opařanech byly zjištěny 3 jámy, které jsou datovány spíše až do doby halštatské (Chvojka et al. 2011, 30 – 34). Důvodem malého počtu dosud zjištěných sídelních objektů je převážně již zmíněná nedostatečná prozkoumanou lokalit, avšak se uvažuje i nad možnostmi alternativní podoby těchto objektů, které nemusely obsahovat prvky zapuštěné do země (Chvojka 2015, 242).

7 FUNKCE A UŽITÍ VÝŠINNÝCH LOKALIT

V dnešní době existuje mnoho názorů na funkci těchto areálů, avšak nemáme dostatečnou pramennou základnu pro její jednoznačné určení. Většina výzkumů se zabývá nejvýraznější částí těchto areálů, a to opevněním. Větší vypovídající potenciál by však měly výzkumy vnitřního zázemí těchto lokalit, kde se pravděpodobně odehrávala veškerá aktivita. Přestože jihočeské lokality tohoto typu dosahují rozlohy do 1 ha, stále se jedná o poměrně velký prostor pro komplexní výzkum. Taktéž poloha většiny lokalit není bezprostředně ohrožena a není nutné tedy provádět destruktivní výzkum. Otázkou zůstává, proč tedy byly osidlovány tyto polohy? V následující části se pokusím nastínit diskutované a předpokládané účely těchto areálů.

Výšinné lokality měly pravděpodobně určitou návaznost i na okolní osídlení a aktivity. Zde je poměrně obtížné určit, které z těchto aktivit byly skutečně současné s aktivitami na výšinných lokalitách. Na základě těchto skutečností byly vytvořeny tři principy výkladu vzniku a užití těchto areálů. Je nutné dodat, že návaznost lze sledovat pouze tehdy, pokud pracujeme s lokalitami stejné kultury nebo uceleného časového úseku. Využívání výšinných areálů probíhalo v různé míře a intenzitě, což závisí na několika faktorech (Hrubý – Chvojka 2002, 6011). Následující zmíněné principy pocházejí z publikace O. Chvojky a P. Hrubého (2002).

1) Kulturně - společenský výklad: Vznik a funkce výšinných lokalit je reakcí na společenské a civilizační dění a změny ve struktuře společnosti, kdy je třeba se přizpůsobit potřebě dané skupiny lidí. Jedná se například o diferenciaci společnosti, nárůst obchodu a produkce, válečné události atd. (Hrubý – Chvojka 2002, 611).

2) Socioekologický výklad: Vznik těchto lokalit je důsledkem stavu ekologie dané krajiny v závislosti na klimatických změnách v celém pravěku. Příkladem mohou být prudké změny ročních teplot nebo změna hydrologických poměrů. Stěhování do vyšších poloh může tedy být i důsledkem přelidnění osídleného území a jeho ekologickému vyčerpání, kdy se daná společnost snaží nalézt alternativní sídliště, kde by se s těmito změnami vyrovnala nebo je přečkala (Hrubý – Chvojka 2002, 611).

3) Symbolicko – náboženský výklad: Výšinné lokality bývají výraznou dominantou v krajině, u nichž je možné pozorovat další terénní a morfologické prvky činící je ještě výjimečnějšími. Kromě jiných funkcí mohou mít i tu symbolickou, která je doložitelná některými artefakty. Tato symbolika je přikládána i depotům bronzové industrie uložených v areálu votivních výšinných lokalit (Hrubý – Chvojka 2002, 611)

Vojenská funkce

Jednou z možných funkcí těchto lokalit je vojenská. Tento názor se zdá být logický s ohledem na přítomnost fortifikací, které vyvolávají pocit, že místo a jeho obyvatelé bylo před něčím potřeba chránit. Tento názor je podporován i

faktem, že na několika lokalitách byly později vybudovány hrady s v podstatě stejnou funkcí, stejně tak výběr strategických poloh. Pokud se podíváme na sledované ostrožné lokality, pozorujeme využití přírodních situací jako součástí fortifikačního systému. Většinou se setkáváme u ostrožen se strmými svahy směřujícími k vodotečím, kde již není nutno budovat umělé opevnění. To obvykle přepažuje ostrožnu v nejužší části, kde již není přírodně chráněna. Například u lokality Nuzice se nachází val v poloze, kdy akropole volně přechází v dnešní pole. Dle nákresů B. Dubského se zde v minulosti nalézal ještě jeden val v poloze, kde se ostrožna mírně svažuje k potoku a mohla zde být snadno přístupná (Chvojka et al. 2010, 53 -71). V takovém případě má fortifikace dvě hlavní úlohy. Chránit před vnějším nepřítelem, ale i tím vnitřním. Bohužel nemáme přímé doklady boje na lokalitách. Pokud bychom uvažovali nad bojem, otázkou je, kde se nacházejí těla útočníků nebo obránců? V případě jihočeského prostředí se setkáváme s kyselou půdou, která není ani pro zachování pohřbených jedinců ideální. Pokud chybí kovové zbraně dokazující konflikt, lze uvažovat o možném vyplenění lokality detektoráři. Jako možná munice do praku jsou označovány nálezy říčních oblázků nebo soubory keramických koleček. Keramická kolečka jsou však interpretována i jako část her nebo součást nástrojů pro textilní výrobu (Poláček 1966, 56 -57; Chvojka a kol. 2013, 25 -76). S konfliktem je možné spojit evidenci po zániku hradeb požárem, nevylučuje se však, že to bylo dílo samotných obyvatel areálu při jeho opuštění.

V rozporu s čistě vojenskou funkcí je hned několik skutečností. Jednou z nich je, že některé lokality se nacházejí v místě s řídkým osídlením a mimo možné stezky. Pro ubránění rozsáhlejších lokalit by bylo třeba více lidí, než se předpokládá, že tvořilo jednu pravěkou komunitu. Hradiště by tedy muselo mít funkci i nadkomunitního areálu shromažďujícího více takovýchto komunit. V případě neohrazených výšinných lokalit nelze předpokládat jejich obrannou funkci. Obranná funkce u ohrazených areálů není vylučována, ale nelze předpokládat, že by pravěké fortifikace plnily pouze tuto funkci (Neustupný 2010, 87).

Výšinné lokality jako sídla elity

Elitou je vnímána určitá skupina lidí v komunitě, která je oddělena od ostatních členů a má nad nimi nadřazené postavení. Lze předpokládat, že vznik elit souvisel ve starší době bronzové s distribucí a zpracováním surovin. Vznik elit souvisí i s určitou specializací komunity na základě pohlaví a věku, přírodních zdrojů nebo znalostí. Archeologicky tuto specifickou skupinu můžeme pozorovat na základě materiálních dokladů moci. Do těch se řadí elitní sídla v podobě hradišť nebo knížecích center, bohatě vybavené hrobky a některé artefakty jako vozy, koně i luxusní importy a elitní suroviny jako zlato, jantar nebo mořský korál (Chvojka – Menšík 2017, 16).

Výšinná sídliště bývají označována za centra výroby a distribuce produktů za přítomnosti výrobních specialistů a elit zajišťující chod distribuce. Avšak z jihočeských výšinných lokalit nemáme příliš početné doklady metalurgie. Na několika lokalitách byly nalezeny měděné slitky, na Dívčím Kameni tyglík se spečeným porézním povrchem případně kadlub pro výrobu dýky ve Skočicích (Poláček 1966, 56 -57; Chvojka a kol. 2013, 25 -76). Přesto, že metalurgická činnost na lokalitách v jižních Čechách je intenzivnější než v jiných regionech Čech, nelze ji spojit s předpokládaným elitním prostředím na výšinných lokalitách (Chvojka – Menšík 2017, 18.)

Vedle skutečnosti, že sledované výšinné lokality jsou vyčleněny z okolní sídelní struktury, považujeme za odznak moci především importy, speciální architekturu a artefakty. Na výšinných lokalitách v jižních Čechách však nebyl dosud nalezen tomuto konceptu odpovídající soubor a nálezy se podobají těm z rovinných sídlišť. Známe ovšem výjimky v podobě souboru jantarových korálků a importovaných bronzových výrobků na lokalitě Mříč – Dívčí Kámen Poláček 1966, 6 -54) nebo z Hradce u Dobřejovic (Chvojka – John – Šálková 2008, 63 – 69). Celkově lze konstatovat, že osidlování výšinných poloh bylo ve starší době bronzové hojně užívaným typem sídlení, avšak projevy, které považujeme za elitní, se v tomto období objevují i na rovinných sídlištích (Menšík 2017, 19). I tak lze předpokládat, že se na hradištích a výšinných sídlištích mohla pohybovat pouze určitá část komunity.

Výšinné lokality jako centra výroby a obchodu

Není vyloučeno, že tyto areály sloužily jako jakási centra obchodu a výroby. Obecně je známo, že stabilní osídlení v jižních Čechách přichází s rozkvětem obchodu a výšinné areály mohly tento obchod kontrolovat. Nejčastěji máme lokality v blízkosti vodních toků, podél kterých se předpokládá průběh obchodních stezek. Dokladem obchodu mohou být i speciální artefakty a importy, se kterými se zde mohlo obchodovat. Pro možnou výrobu samotných artefaktů nasvědčují například nálezy štípané industrie, kdy na lokalitě Obora u Hracholusk máme doklady polotovarů, hotových šipek, ale i odpadu z jejich výroby (Parkman 2004, 413 – 428). Dále máme nálezy závaží a přeslenů poukazující na textilní výrobu například ve Skočicích (Menšík – Starková – Král 2019 17 – 19), případně již zmíněné doklady metalurgické výroby.

Opevněné areály jako ohrady pro dobytek

V některých případech bylo uvažováno o možné funkci opevněných areálů jako ohrad pro zvířata (Vencl 1984, 107). Tato skutečnost se zdá možná snad jen v případě jednodušších a přístupnějších poloh, především těch nížinných v blízkosti pastvin. Nepředpokládám, že tak složitá fortifikace, která je doložena ve Vrcovicích, by byla budována pro vymezení plochy dobytku (Hlásek et al. 2015, 213 – 217).

Výšinné lokality jako symbolická místa

Tak i jako u jiných druhů lokalit lze u výšinných areálů uvažovat o jejich symbolické funkci. Budování opevněných areálů v poměrně neprostupné přírodě může poukazovat na snahu obyvatel vymezit se a ochránit od okolní přírody. Fortifikační prvky mohly vymezovat i sakrální prostor, byly vnímány jako fyzická i symbolická překážka zabraňující styku vnitřního světa s venkovním, kdy vstup dovnitř byl povolen jen vybraným jedincům, jako je tomu i u teorie využívání těchto areálů elitou. Zároveň se mohlo jednat o místo, kde se komunity setkávaly a upevňovaly společenské vztahy třeba již při stavbě fortifikace, pokud budeme předpokládat, že za stavbou nestojí pouze jedna komunita (Neustupný 1995, 206-207; Neustupný 2010, 90). Pro tyto aktivity

taktéž nemáme příliš silnou pramennou základnu. Možný symbolický smysl mohlo mít ukládání surovinných depotů v prostoru hradiště, jelikož celkový počet depotů se pohybuje nad 80, ale v prostorách hradišť tento fenomén pozorujeme pouze v 7 případech, takže se zdá, že se nejednalo o běžnou zvyklost. V Bechyni byl objeven předmět označován jako chlebový idol, to samo o sobě vyvolává pocit předmětu se symbolickou funkcí (Hlásek 2017, 128; Chvojka – Menšík 2018, 16 – 19).

Výšinné lokality jako polyfunkční areály- Je pravděpodobné, že lokality nemusely mít pouze jednu funkci, ale mohly kombinovat jak obrannou, společenskou či symbolickou funkci. Areál mohl sloužit například jako obchodní a výrobní zázemí, zatímco v případném ohrožení posloužil i jako útočiště. V tomto případě je však nutné chápat tyto lokality jako nadkomunitní areály, kde se střetávalo více komunit z různých důvodů. Bylo by vhodné posuzovat účel každé jedné lokality pro získání komplexnějšího pohledu na možné aktivity v areálu.

V dnešní době je posuzování funkce výšinných areálů problematická hlavně kvůli nedostatečné prozkoumanosti těchto lokalit a názory jednotlivých badatelů se liší. Pro pochopení funkce je jistě důležité sledovat i vztah jednotlivých lokalit na okolní osídlení, kdy nám však často chybí podrobná datace každé z lokality a není tedy možné určit, zda byly současné a jejich zařazení by mohlo vzorek znehodnotit. Je potřeba nutné vybrat jen ty lokality, které spadají do stejné kultury nebo určeného časového horizontu.

8 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo charakterizovat výšinná sídliště a hradiště z horizontu Br A2 – Br B1 na území jižních Čech. Zmíněny jsou lokality jak komplexně prozkoumány, tak ty, které se zatím řádného výzkumu nedočkaly.

Shrnuty jsou termíny týkající se stavební podoby i terénních typů. Zmiňují metody, kterými jsou v dnešní době nejčastěji výšinné lokality zkoumány. V práci je věnována pozornost obecné charakteristice přírodního prostředí jižních Čech a taktéž jejího osídlení ve sledovaném období, kdy jsou obecně

zmíněny podoby nížinných sídlišť, pohřebišť, dále jsou zmíněny teorie o existenci obchodních stezek a rekonstrukci jejich tras, ale hlavní pozornost je věnována výšinným lokalitám. Jsou zde zastoupeny veškeré výšinné lokality, kde se alespoň předpokládá osídlení ve sledovaném horizontu. U nich bylo zaměřeno na jejich dataci, prostorovou distribuci v rámci regionu a s ohledem na návaznost lokalit na říční síť, dále byla řešena otázka souvislosti rozlohy s terénním typem, na kterém se lokalita rozprostírá. Ostrožné lokality se zdají být o něco menšími, než ty na vrcholcích kopců, avšak nepředpokládám, že v tom byl jakýsi záměr.

Celkem bylo zjištěno 34 lokalit spadajících do starší a počátku střední doby bronzové. Na 14 lokalitách byla evidována fortifikace, avšak jejich příslušnost do sledovaného období nebyla bezpečně prokázána. Pouze na 6 lokalitách bylo opevnění datováno do starší a počátku střední doby bronzové. Na 14 lokalitách neevidujeme žádné fortifikační prvky. Konstrukce fortifikace byla zkoumána na 3 lokalitách. Výzkumy ukazují na hojné užití kamene, dřeva a hlíny. Lokality jsou nejčastěji situovány na ostrožných výběžcích vymezených vodotečí. Nejvíce lokalit se situuje v blízkosti řeky Vltavy, dále taktéž u Lužnice, Blanice, Malše a Otavy. Rozloha lokalit se pohybuje nejčastěji od 0,5 ha do 1 ha. Sídlištní objekty byly zachyceny pouze v 1 případě, na jiných lokalitách neproběhl dostatečný výzkum pro to, abychom si mohli utvořit představu o zástavbě lokalit.

Z nedostatků poznatků o struktuře osídlení výšinných lokalit je v dnešní době problém při určování jejich funkce. Jelikož veškeré zkoumané lokality nebyly osídleny současně, domnívám se, že se mohla jejich funkce měnit s ohledem na potřeby komunity využívající tento areál. Pro možnost vyvrátit, nebo potvrdit, některé názory na užití areálů bude nutné provést výzkumy především vnitřní plochy areálů a nezaměřovat se pouze na fortifikace.

9 RESUMÉ

The main purpose of my thesis was to characterize hill top settlement and hill fort following horizon from BR A2 to BR B1 of south Bohemia. I mention the methods by which hill tops localities are most often studied today. The work pays attention to the general characteristics of the natural environment and settlement in the observed period of southern Bohemia. All hill forts are represented here, where is presume settlement at least in the monitored horizon. I focused on their dating, spatial distribution within the region and with regard to the connection of localities to the rivers, question of the connection between the area and the terrain type on which the locality extends was addressed.

A total of 34 localities belonging to the Elderly and Early Eiddle Bronze Ages were identified. Fortification were registred at 14 localities, but their affiliation to the monitored period was not safely proven. Only in 6 localities was the fortification dated to the Elderly and Early Middle Bronze Ages. We do not register any fortification elements at 14 localities. The construction of the fortification was investigated at 3 localities. Research shows common use of stone, wood and clay. Most localities are located near the Vltava River, then also near Lužnice, Blanice, Malše and Otava. The area of localities most often ranges from 0.5 ha to 1 ha.

Due to the lack of knowledge about the settlement structure of upland localities, there is currently a problem in determining their function. Since all the examined localities were not inhabited at the same time, I believe that their function could have changed with regard to the needs of the community using this area. In order to be able to refuse or confirm some opinions on the use of the areas, it will be necessary to carry out research, especially on the inner surface of the areas, and not to focus only on fortifications.

10 LITERATURA

Beneš, A. 1989: Hosty: Die südböhmische frühbronzezeitliche Siedlung unter Teilnahme der karpatenländlichen Kulturen, Praehistorica 15, 227 – 232.

Břicháček, P. 1992: Hosty, okr. České Budějovice, Výzkumy v Čechách 1988 – 1989, 42 – 43.

Břicháček, P.: 1989: Záchranný výzkum na hradě Orlíku nad Vltavou /o. Písek/, Castellologica bohemica 1, 331 – 333.

Čižmář, M. 2004: Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku. Praha: Libri.

Čtverák, V. – Lutovský, M. – Slabina, M. – Smejtek, L. 2003: Encyklopedie hradišť v Čechách. Praha: Libri.

Dubský, B. 1949: Pravěk jižních Čech. Blatná: Bratři Římsové.

Eisner, J. 1914: Hradiště chlumské nad Malší, Památky archeologické 26, 104.

Ernée M. – Militký, J. 1996: Pravěké osídlení hradního návrší v Českém Krumlově, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 9, 179 – 188.

Ernée, M. 2012: Jantar v České únětické kultuře – k počátkům jantarové stezky, Památky archeologické 103, 71 – 172.

Fröhlich, J. – Michálek, J. 1978: Archeologické nemovité památky okres Písek, Zprávy Československé společnosti archeologické 20. Praha, 87 -131.

Fröhlich, J. - Parkman, M. 2003: Výšinné sídliště z rozhraní starší a střední doby bronzové v Blanském lese u Chvalšín na Šumavě, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 16, 15 - 23.

Fröhlich, J. 1997: Písecko v zrcadle archeologie. Písek: Prácheňské muzeum.

Gojda, M. 2004: Letecká archeologie a dálkový průzkum. In: Kuna, M. (ed) et al. Nedestruktivní archeologie. Teorie, metody a cíle. Praha, 49-115.

Gojda, M. 2017: Archeologie a dálkový průzkum. Praha.

Hájek, L. 1954: Jižní Čechy ve starší době bronzové, Památky archeologické 45, 115 – 192.

Hejna, A. 1985: Archeologický výzkum na lokalitě Velešín - Kamenná věž, o. Č. Krumlov, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 2, 71 – 74.

Hlásek, D. – Fröhlich, J. 2019: Nenápadný monument doby bronzové. Hradištský vrch u Písku – hradiště přelomu střední a mladší doby bronzové, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 32, 103 - 151.

Hlásek, D. – Houfková, P. – John, J. – Novák, J. – Šálková, T. 2015: Všemyslice – Kozí vrch. Nové poznatky o hradišti z počátku střední doby bronzové, výsledky multidisciplinárního výzkumu, Archeologie západních Čech 9, 96 – 121.

Hlásek, D. – Houfková, P. – Kovačiková, L. – Majer, A. – Novák, J. – Pavelka, J. – Bešta, T. – Šálková, T. 2014: The Use of Environmental Methods for Studying the Fortification, Economic System and Natural Environment of a hillfort from the Beginning of the Middle Bronze Age at Vrcovice, Czech Republic, Interdisciplinaria Archeologica 5.

Hlásek, D. - Chvojka, O. - Jiráň, L. - Menšík, P. - Brožák, J. - Čibera - Kovačiková, L. 2014: Hradiště „Kozí vrch“ u Všemyslic, okr. České Budějovice, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 27, 51 - 67.

Hlásek, D. – Chvojka, O. – Šálková, T. – Fröhlich, J. – Houdková, P. – Kovačiková, L. – Majer, A. – Menšík, P. – Michálek, J. – Netolický, P. – Novák, J. – Pavelka, J. – Petřík, J. – Sosna, D. 2015: Vrcovice. Hradiště z počátku střední doby bronzové. Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 10. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.

Hlásek, D. – Chvojka, O. – Šálková, T. et al. 2015: Vrcovice. Hradiště z počátku střední doby bronzové. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích.

Hlásek, D. – Chvojka, O. (bez data): The beginning of the Bronze Age in South Bohemia.

Hlásek, D. 2017: Bronze Age in South Bohemia. The Current State of Knowledge. In: S. Hansen, R. Krause ed. Bronze age fortresses in Europe: proceedings of the Second International LOEWE Conference, 9-13 October 2017 in Alba Julia, Bonn: Habelt – Verlag, 117 -140.

Hlaváč, V. 1985: Klimatické poměry. In: S. Chábera a kol. ed., Jihočeská vlastivěda. Neživá příroda, České Budějovice, 122 – 153.

Hložek, J. - Menšík, P. - Procházka, M. 2019: Continuity and Discontinuity of Hill-top Settlement in Southern Bohemia. In: Tkalčec, T. - Ivančan, T. S. - Krznar, S. - Belaj, J. (eds.): Fortifications, defence systems, structures and features in the past. Proceedings of the 4th International Scientific Conference on Mediaeval Archaeology of the Institute of Archaeology Zagreb, 7th - 9th June 2017. Zbornik Instituta za Arheologiju 13. Zagreb, 7-27.

Hrubý, P – Chvojka, O. 2002: Výšinné lokality mladší a pozdní doby bronzové v jižních Čechách, Archeologické rozhledy 54, 582 – 624.

Chvojka, O. - Beneš, J. - Fröhlich, J. - John, J. - Michálek, J. - Šálková, T. 2011: Výšinné sídliště ze starší doby bronzové a pozdní doby halštatské u Opařan (okr. Tábor), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 24, 19 - 40.

Chvojka, O. – Fröhlich, J. – John, J. – Jiřík, J. – Král, V. – Menšík, P. – Michálek, J. – Pták, M. 2017: Ojedinelé nálezy kovových předmětů z doby bronzové, dokumentované v jižních Čechách v letech 2013 – 2016, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 30, 97 – 157.

Chvojka, O. – Havlice, J. 2009: Měděná žebra starší doby bronzové v jižních Čechách, Památky archeologické 100, 49 – 90.

Chvojka, O. - John, J. - Hlásek, D. - Fröhlich, J. - Michálek, J. - Šálková, T. 2016: Hradiště na soutoku. Nové poznatky k opevněné výšinné lokalitě Týn nad Vltavou - U sv. Anny, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 29, 99 – 115.

Chvojka, O. - John, J. – Janovský, M. – Michálek, J. 2013: Pravěké osídlení hradiště u Skočic (okr. Strakonice), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 26, 25 – 76.

Chvojka, O. - John, J. - Menšík, P. - Frána, J. - Křivánek, R. 2010: Hradec u Nuzic (okr. České Budějovice), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, 53 - 71.

Chvojka, O. - John, J. - Menšík, P. 2012: Neue Erkenntnisse zu der vor- und frühgeschichtlichen Burgwällen in Südböhmen, Fines Transire 21, 85-102.

Chvojka, O. - John, J. - Šálková, T. 2008: Hradec u Dobřejovic (okr. České Budějovice), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 21, 59 - 77.

Chvojka, O. - John, J. 2006: Hradiště Baba u Hluboké nad Vltavou, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 19, 23 - 41.

Chvojka, O. – John, J. 2009: Hradiště s nálezce starší doby bronzové a doby halštatské u Opalic (okr. České Budějovice). Archeologické výzkumy v jižních Čechách 22, 27 – 36.

Chvojka, O. – John, J. – Fröhlich, J. a kol. 2013: Vývoj dokumentace pravěkých a raně středověkých hradišť v jižních Čechách. In: O. Chvojka ed., Archeologické prospekce a nedestruktivní archeologie v Jihočeském kraji, kraji Vysočina, Jihomoravském kraji a v Dolním Rakousku: Sborník z konference, Jindřichův Hradec 6. 3. – 7. 3. 2013. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích.

Chvojka, O. - Zavřel, P. 2012: Příspěvek k dataci jihočeských hradišť u Litoradlic a u Kaplice, Archeologie západních Čech 3, 44 - 49.

Chvojka, O. 2007: Současný stav poznání doby bronzové v jižních Čechách. In: Chvojka, O. - Krajíc, R. (eds.), Archeologie na pomezí. Sborník příspěvků ze semináře, České Budějovice 8. 11. 2007. Archeologické výzkumy v jižních Čechách - Supplementum 4. České Budějovice, 29-55.

Chvojka, O. 2009: Jižní Čechy v mladší a pozdní době bronzové. Brno: Masarykova univerzita.

Chvojka, O. 2015: Možnosti rekonstrukce dálkových komunikací i lokálních stezek v době bronzové v jižních Čechách. In: Zlatá stezka Supplementum 1. Staré stezky. Sborník příspěvků z konference o výzkumu starých komunikací. Prachatice 9.-11. 6. 2010.

Janovský, M. 2010: Archeologický výzkum hradiště Skočice moderními nedestruktivními metodami, Výběr 47, 240 – 244.

John, J. - Řeřichová, M. 2011: Povrchový průzkum terénních reliktů výšinné lokality Boletice - Raciberk (okr. Český Krumlov), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 24, 337 - 342.

John, J. - Šálková, T. - Ciglbauer, J. 2019: Hradiště z doby bronzové u Kostelce (okr. České Budějovice), Archeologické výzkumy v jižních Čechách 32, 93 – 101.

Krajíc, R. 2015: Archäologie im Stadtkern von Bechyně, Fines Transire 24, 25 – 38.

Krajíc, R. 2015: Archeologie v historickém centru Bechyně. Archeology in the Historic Centre of the Down Bechyně, Husitský Tábor 19, 25 – 114.

Křišťuf, P. 2012: Rekonstrukce pravěkých cest na základě prostorové distribuce mohyl: příklad mohylového pohřebiště Řepeč – Atlas (okr. Tábor). In: P. Křišťuf ed., Konstruování minulosti, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 125 – 132.

Krych, J. 1914: Slovanská hradiště nad Malší, Venkov 34.

Kuna, M. (ed) et al. 2004: Nedestruktivní archeologie. Teorie, metody a cíle. Praha.

Kupka, V. – Čtverák, V. – Durdík, T. – Lutovský, M. – Stehlík, E. 2002: Pevnosti a opevnění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha: Libri.

Lutovský, M – Michálek, J. 1999: Nové nálezy z Hradiště u Libětic, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 12, 61 – 67.

Menšík, P. – Starková, L. – Král, V. 2019: Hradiště na Strakonicku. Strakonice: Muzeum středního Pootaví.

Michálek, J. – Fröhlich, J. 1979: Archeologické nemovité památky v okrese Strakonice. Strakonice – České Budějovice.

Michálek, J. – Fröhlich, J. 1987: Archeologické nemovité památky v okrese Prachatice. Prachatice – České Budějovice.

Michálek, J. – Zavřel, P. 1996: Archeologické nemovité památky v okrese Český Krumlov. České Budějovice – Český Krumlov.

Militký, J. 1998: Frühbronzezeitliche Gräber in Südböhmen. Zum Stand der Forschung. In: Archäologische Arbeitsgemeinschaft Osbayern/West und Südböhmen, 7. Treffen in Landau an der Isar. Rahden/Westf., 88 – 101.

Neustupný, E. 1995: The significance of facts. Journal of European Archaeology 3.1, 189-212

Neustupný, E. 2010: Teorie archeologie, Plzeň.

Neustupný, J. 1947: Unětické osídlení jižních Čech, Historica Slovaca 5, 51 – 53.

Nováček, A. 2012: Jižní Čechy v zrcadle dějin a srovnání, Geografické rozhledy 21 (3), 2 – 4.

Parkman, M. 2003: Nové poznatky o hradišti Velký hrádeček u Třebanic na Prachaticku, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 16, 25 – 37.

Parkman, M. 2004: Doba bronzová na Prachaticku. In: P. Šafr ed., Popelnicová pole a doba halštatská. Příspěvky z VIII. konference, České Budějovice 22. – 24. 9. 2004. Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 1. České Budějovice, 413 – 428.

Poláček, J. 1966: Dívčí Kámen. Hradiště z doby bronzové. České Budějovice. Venc. S. 1983: K problematice fortifikací v archeologii, Archeologické rozhledy 35, 284-313.

Poláček, J. 1978: Mříč, o. Křemže, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 1975, 56 - 57.

Profantová, N. 1997: K novějším nálezům z hradiště u Libětic, okr. Strakonice, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 10, 26 – 38.

Procházka, R. 2009: Vývoj opevňovací techniky na Moravě a v českém Slezsku v raném středověku. Brno.

Sedláček, J. 1883: Hradec bei Boletic. Mittelungender k. k. Central – Commission für Erforschung der Badenkmale, N. F. 9, Notizen XXXIV/4.

Sklenář, K. – Sklenářová, Z. – Slabina, M. 2002: Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha: Libri.

Sklenář, K. 2005: Bibliografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha: Libri.

Skuhrový, V. – Blažková, D. – Jáchym, J. et al. 1982: Jižní Čechy – životní prostředí a jeho ochrana. České Budějovice.

Soudská, E. 1956: Výzkum v Boleticích Českého Krumlova, Archeologické rozhledy 8, 357 – 360.

Venc, S. 1984: Otázky poznání vojenství v archeologii. Archeologické studijní materiály 14. Praha.

Zavřel, P. 2001: Lipí, okr. České Budějovice, Výzkumy v Čechách 1999, 101.

Internetové zdroje

Hrubý, P. 2002: http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/histor/i_prahra.htm
(cit. 5. 3. 2020)

11 PŘÍLOHY

11.1 Katalog lokalit

Příloha obsahuje dosud poznaná hradiště a sídliště z časového rozmezí Br A, Br A2/B1 a Br B1 v regionu jižní Čechy. Zmíněny jsou i lokality, jejichž datace do sledovaného období je sporná a často založená pouze na

nálezu jednoho předmětu. Každá lokalita nese tyto údaje: **Číslo**: Katalogové číslo určené abecedním pořadím lokality. Pod tímto číslem je lokalita zanesena do příslušné mapky; **Název lokality**: Název katastrálního území (obce), na němž se příslušná lokalita nachází a okres, do kterého obec spadá; **Trať a S – JTSK**: Co nejpřesněji možná zachycená lokace pomocí místních názvů (trať) a souřadnic získaných z webu geoportal.gov.cz nebo z dílčí literatury; **Datace**: Zařazení lokalit do rozmezí sledovaných horizontů; **Poloha**: Terénní poloha hradiště; **Typ**: Kvalifikace lokality rozdělená na hradiště/výšinné sídliště; **Rozloha**: Jedná se ve většině případů pouze o předpokládanou plochu v hektarech, na které se mohla lokalita rozprostírat; **Opevnění**: Informace o výskytu fortifikačních prvků na lokalitě; **Výzkum**: Přehled provedených archeologických výzkumů a badatelů, jež tyto výzkumy prováděli **Popis**: Popis nese stručnou informaci o poloze nebo stavební podobě, případně zmiňuje nálezy a dnešní stav lokality; **Reference**: Uvádí citaci literatury, ze které bylo pro danou lokalitu čerpáno.

1. **Albrechtice nad Vltavou** (okres Písek)

- **Trať**: Holý vrch; **S – JTSK**: X= -760265 Y= -1136834; **Datace**: Br A2/B1, Br B1; **Poloha**: Předvrchol kopce; **Typ**: Hradiště; **Rozloha**: 0,2 ha; **Opevnění**: Ano; **Výzkum**: 1990 P. Břicháček, 2003 J. Havlice.
- **Popis**: Malé hradiště se nachází na předvrcholu Holého vrchu nad pravým břehem potoka Karlovka. Úzká plocha s příkrými bočními svahy je přístupná pouze z jihovýchodu, kde je od svahu Holého vrchu oddělena valem. Před valem byl vyhlouben pravděpodobně i příkop. Plocha vymezená valem je dlouhá 40 m a široká maximálně 10 m.
- **Ref.**: Čtverák a kol. 2003, 30; Hlásek 2017, 132.

2. **Bechyně** (okres Tábor)

- **Trat':** Zámek; **S-JTSK:** X= -751478 Y= -1131240; **Datace:** Br A2/B1 – Br B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,2 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1975 T. Durdík, 1976 A. Beneš - P. Braun, 1987 J. Militký, 2006 R. Krajíc.
- **Popis:** Hypotetická fortifikace byla porušena pozdější středověkou stavbou. Zaznamenána byla vrstva datována do konce starší doby bronzové, nacházející se na místě dnešního zámečku. K výjimečným nálezům patří chlebový idol.
- **Ref:** Chvojka 2009, 231; Krajíc 2015, 25 – 114; Krajíc 2015, 25 -38; Hlásek 2017, 128.

3. Boletice (okres Český Krumlov)

- **Trat':** Raciberk; Hradec **S-JTSK:** X= -775993 Y= -1180821; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Vrchol kopce; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,48 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1883 J. Sedláček, 20. léta 20. st. K. Brdlik – I. Franz, 40. léta 20. st. J. Maličský, 1954 E. Soudská, 2004 Hrubý – Chvojka, 2010 J. John – M. Řeřichová.
- **Popis:** Jádrem hradiště je skalnatý vrchol kopce, jehož opevnění tvoří příkop vysekaný do skály. Tím vznikla kruhová plocha, která se zdá být ve své severní polovině uměle zarovnána. U jihovýchodního okraje je pozorovatelný vnitřní val o délce 35 m. Vnější kruhový val, navršený z materiálu vylámaného ze skály, má průměr okolo 60 m a je nejmohutnější na východní straně areálu, kde se taktéž nachází jediný vstup. Na východní straně je připojeno předhradí s obloukovitým valem o délce 150 m, který je taktéž přerušen vstupem. Ovšem se předpokládá, že zmíněný fortifikační systém nesouvisí s pravěkými aktivitami na této lokalitě.
- **Ref.:** Sedláček 1883; Soudská 1956, 357 – 360; Michálek – Zavřel 1996a, 43; John – Řeřichová 2011, 337 -342.

4. Český Krumlov (okres Český Krumlov)

- **Trat':** Zámek; **S – JTSK:** X= -770065 Y= -1182405; **Datace:** Br B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,5 ha; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1994 – 1995 M. Ernée.
- **Popis:** Potencionální hradiště se nachází na místě středověkého hradu, později přebudovaného na zámek. Jedná se o plochu ostrožny, která je na severu sevřena Polečnicí a od jihu k východu Vltavou. Předvídané pozůstatky fortifikace se nachází pod mladšími objekty, avšak celá potencionální plocha hradiště je zastavěna a rekonstrukce pravěkého osídlení není možná. Během drobných výzkumů bylo odhaleno jen malé množství pravěkých nálezů.
- **Ref.:** Hlásek 2017, 128; Ernée – Militký 1996, 179 – 188.

5. Čichtice (okres Prachatice)

- **Trat':** Hnojnice; **S – JTSK:** X= -781769 Y= -1149165; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Předvrchol kopce; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** Nezjištěna; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1995 J. Beneš – M. Parkman.
- **Popis:** Lokalita se nachází na dominantní poloze. Nálezy pocházejí pouze z oblasti jihovýchodního předvrcholu kopce. Přestože v současné době nejsou žádné fortifikační prvky doloženy, jejich možná existence je podložena místními názvy v oblasti. Jedná se například o označení Pod hradci nebo Na příkopech.
- **Ref.:** Hlásek 2017, 130.

6. Dobřejovice (okres České Budějovice)

- **Poloha:** Hradec; **S – JTSK:** X= -753525 Y= -1154225; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Vrcholek kopce; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,9 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1890 J. N. Woldřich, 1972/1973 A. Beneš, 1985 Zavřel, 2008 O. Chvojka – J. John - T. Šálková.
- **Popis:** Hradiště je protáhle oválného půdorysu na vrcholu kopce, nacházejí se zde dvě linie opevnění. Vnitřní linie je tvořená kamenitým valem o délce 480 m a v některých místech o výšce 2 m. Ten uzavírá

areál o ploše cca 1 ha, v jihovýchodní části je pozorovatelné přerušení. Vnější ohrazení je ve formě mělkého příkopu s celkovou délkou 600 m, po jehož obvodu jsou na některých místech patrné vyvýšeniny vytvořené vykopaným materiálem.

- **Ref:** Chvojka – John – Šálková 2008, 59 – 77.

7. **Hluboká nad Vltavou** (okres České Budějovice)

- **Trat':** Baba; **S-JTSK:** X= -756006 Y= -1154868; **Poloha:** Vrchol kopce; **Typ:** Hradiště; **Datace:** Br B1; **Rozloha:** 0,9 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1883 J. N. Wondřich, 1945 B. Dubský, 1946 J. Maličský, 1966 J. Poláček, 2005 O. Chvojka - J. John.
- **Popis:** Hradiště je situováno na vrcholu návrší Baba nad řekou Vltavou. Je jednodílné a opevněné dvěma souběžnými valy ve tvaru podkovy. Na vnitřní straně vnějšího valu a na vnější straně vnitřního valu jsou pozorovatelné dva příkopy. Samotná fortifikace nebyla doposud zkoumána, ale její datace je předpokládána starší době bronzové.
- **Ref.:** Hlásek 2017, 134; Chvojka – John 2006, 23 – 41.

8. **Hradiště** (okres Písek)

- **Trat':** Hradištský vrch; **S – JTSK:** X= -776291 Y= -1126217; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Vrcholek kopce; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 3,7 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1923 A. Krejčí – A. Sedláček, 1946 B. Dubský, 1979 P. Braun.
- **Popis:** Dvojdílné hradiště s lichoběžníkovou akropolí a obdélníkovým předhradím se nachází na návrší nad řekou Otavou. Akropole je oddělena dnes již špatně rozeznatelným valem a příkopem. Kameno-hliněný val o délce 600 m obepíná plochu cca 2,7 ha. Na severozápadě se připojuje ještě obdélníkové předhradí. Datace opevnění není známa.
- **Ref.** Dubský 1949 121 – 129; Hlásek 2017, 134 -135, Fröhlich 1997, 38.

9. Chřešřovice (okres Písek)

- **Trať:** U sv. Jana; **S – JTSK:** X= -763293 Y= -1124797; **Datace:** Br A2/B1, Br B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 2 ha?; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1928 B. Dubský, 1959 – 1961 A. Beneš, 1963 – 1965, 1975 J. Poláček.
- **Popis:** Hradiště se nachází na ostrožně levého břehu řeky Vltavy a údolím potoka Kozín. Na severozápadní straně je pozorovatelná dvojitá hradba i s příkopem, Ve starší literatuře jsou zmiňovány tři linie opevnění na přístupové straně, ty však nejsou v dnešní době již patrné. Původní znatelné převýšení polohy hradiště nad vodními toky bylo zastřeno Orlickou přehradní nádrží.
- **Ref.:** Dubský 1949, 146 – 157; Hlásek 2017, 132; Čtverák a kol. 2003, 114 -115.

10. Chvalšiny (okres Český Krumlov)

- **Trať:** Mlýnské vrchy; **S-JTSK:** X= -777904 Y= -1173829; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Hřbet; **Typ:** Výšinné sídliště; **Rozloha:** Nezištěna; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 2002 J. - M. Parkman.
- **Popis:** Výšinné sídliště se nachází na 814 m vysokém vrchu, čímž se řadí mezi ta nejvýše položená. Z tohoto vrchu je dobrý rozhled na okolní krajinu, proto je místo spojeno s možnou kontrolou obchodních cest křižujících Český les. V jeho blízkosti byla nalezena bronzová dýka.
- **Ref.:** Fröhlich – Parkman 2003, 15 – 23.

11. Kostelec (okres České Budějovice)

- **Trať:** x; **S – JTSK:** X= -754397 Y= -1147235; **Datace:** Br B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,025 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 2010 J. Ciglbauer – E. Hieke – J. Figura, 2016 J. Ciglbauer – J. John, 2018 J. Ciglbauer – J. John – T. Šálková, 2018 D. Hlásek.
- **Popis:** Hradiště se nachází na úzké ostrožně, která je tvořena Vltavou a jejím přítokem Kosteleckým potokem. Z jihovýchodní strany je hradiště

od okolí odděleno výrazným příkopem o hloubce 1,5 – 2,5 m a šířce cca 2 m. Za příkopem je pozorovatelný krátký val přepažující ostrožnu. Tato lokalita patří svou rozlohou zatím mezi nejmenší hradiště.

- **Ref.:** John – Šálková – Ciglbauer 2019, 93 -101.

12. Libědice (okres Strakonice)

- **Trat':** Hradec; **S – JTSK:** X= -795468 Y= -1133055; **Datace:** Br A2 ?; **Typ:** Hradiště; **Poloha:** Vrchol kopce; **Rozloha:** 1,9 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1863 – 1867 Č. Ludikar, 70. 80. léta 19. st. J. N. Woldřich, 1897 a 1901 V. Želízko, 1922 – 1924 a 1926 B. Dubský.
- **Popis:** Malé dvojdílné hradiště se nachází nad údolím říčky Volyňky. Akropole je po celém obvodu opevněna valem o délce 400 m a šířky 10 m. Patrné jsou pozůstatky vnějšího i vnitřního příkopu. Na sedmi místech je fortifikace přerušena sondami, vstupem by mělo být přerušeno na jihozápadní straně. Hradiště je datováno do doby halštatské a raného středověku, ovšem nález kamenné štípané šipky může ukazovat na aktivity již v eneolitu nebo ve starší době bronzové.
- **Ref.:** Profantová 1997, 26 – 38; Lutovský – Michálek 1999, 61 – 67; Menšík – Starková – Král 2019, 14 – 15.

13. Lipí (okres České Budějovice)

- **Trat':** Travní cesty; **S – JTSK:** X= -764106 Y= -1167639; **Datace:** Br B1; **Poloha:** Plateau; **Typ:** Výšinné sídliště; **Rozloha:** Nejistěna; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1999 P. Zavřel
- **Popis:** Na lokalitě proběhl pouze povrchový průzkum, při kterém nebyla registrována žádná fortifikace ani zjištěny bližší informace.
- **Ref.:** Zavřel 2001, 101.

14. Litoradlice (okres České Budějovice)

- **Trat':** Hrad; **S – JTSK:** X= -754790 Y= w-1144875; **Datace:** Br A2 – A2/B1 ?; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 2,8 ha; **Opevnění:**

Ano; **Výzkum:** 1890 J.N. Woldřich, 1909 J. L. Píč, 1943 B. Dubský, 1984 P. Zavřel, 2007 O. Chvojka – T. Kolegar.

- **Popis:** Hradiště nepřímo datované do starší doby bronzové dle nálezů starobronzové jehlice s kulovitou hlavou a šikmým otvorem v areálu hradiště. Lokalita je primárně datována do doby halštatské a do raného středověku. Na katastru Litoradlic se nachází další rovinné sídliště a tři mohylová pohřebiště datovaná do starší doby bronzové, to by mohlo odkazovat na možnou existenci hradiště již v tomto období. Avšak jehlice mohla být na lokalitu zanesena druhotně.
- **Ref.:** Chvojka – Zavřel 2012, 44 – 49; Čtverák a kol. 2003 185 -186.

15. **Mříč -Křemže** (okres Český Krumlov)

- **Trat':** Dívčí Kámen; **S – JTSK:** X= -765627 Y= -1174371; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Datace:** Br A2/B1 – B1; **Rozloha:** 0,5 ha; **Opevnění:** Ano ?; **Výzkum:** 1962 – 1971 J. Poláček.
- **Popis:** Hradiště se nachází na místě zříceniny středověkého hradu Dívčí Kámen na levobřežním soutoku Vltavy a Křemžského potoka. Fortifikace nebyla na tomto hradišti spolehlivě potvrzena. Mnoho situací bylo zničeno stavbou středověkého hradu. Přesto bylo na lokalitě v sekundárních pozicích nalezeno mnoho artefaktů, kdy k těm nejzajímavějším patří soubor jantarových korálků.
- **Ref.:** Poláček 1966, 56 -57; Hlásek 2017, 130.

16. **Milenovice** (okres Písek)

- **Trat':** Skalka; **S – JTSK:** Y= -770876 Y= -1141338; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Návrší; **Typ:** Výšinné sídliště; **Rozloha:** 0,6 ha; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 2000 O. Chvojka, 2016 D. Hlásek.

- **Popis:** Sídliště se nachází na plochem návrší nad údolní nivou řeky Blanice s delší osou východ - západ. Plošina končí na severní, západní a jižní straně poměrně příkrým svahem, jižní svah byl v minulosti upraven na terasovitá pole. Možný přístup na návrší je pouze od východu.
- **Ref.:** Hlásek 2017, 136, Hrubý – Chvojka 2002, 614.

17. Nuzice (okres České Budějovice)

- **Trat':** Hradec; **S – JTSK:** X= -752318 Y= -1132608; **Datace:** Br A2/B1 – B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,5 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1893 J. Richlý, 1909 J. L. Píč, 1922 J. Švehla, 1928 A. Chleborad, 1965 A. Beneš, 2019 D. Hlásek.
- **Popis:** Ostrožné hradiště nepravidelného lichoběžníkovitého půdorysu nacházející se na plošině terasy, vymezené srázy k Židově strouze a Lužnici. Na západní straně zachován vnitřní val, vnější rozvezen, předhradí bylo zničeno. V minulosti plocha obdělávána zemědělsky, lokalita taktéž poničena těžbou a rozvezením materiálu na stavby v okolí.
- **Ref.:** Chvojka et al. 2010, 53 -71; Hlásek 2017, 133.

18. Obora u Hracholusk (okres Prachatice)

- **Trat':** Třebánka; **S – JTSK:** X= -779162 Y= -1153077; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Hřbet; **Typ:** Výšinné sídliště; **Rozloha:** Nejistěna; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 2003 M. Parkman.
- **Popis:** Výzkum odhalil množství fragmentární keramiky, která potvrzuje intenzitu osídlení tohoto areálu. Žádné fortifikační prvky nebyly registrovány.
- **Ref.:** Parkman 2004, 413 – 428.

19. Opalice (okres České Budějovice)

- **Trať:** Na kopách; **S – JTSK:** X= -761713 Y= -1173947; **Datace:** Br A2/B1; **Typ:** Hradiště; **Poloha:** Ostrožna; **Rozloha:** 0,1 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 2003 J. Havlice – P. Effenberková – P. Hrubý – O. Chvojka, 2008 O. Chvojka – T. Kolegar – L. Bílý – K. Vávra, 2009 O. Chojka – J. John.
- **Popis:** Hradiště se nachází na ostrožně vymezené Třebonínským potokem a řekou Vltavou. Dominantní je vnitřní val složený ze dvou odlišných částí. Jižní polovina valu je 40 m dlouhá, široká až 23 m a 5 m vysoká. Na tuto polovinu navazují nižší severní polovina valu s délkou 45 m. Ta vybíhá po prudkém svahu dolů k Vltavě. Konstrukce valu je tvořena nasypnými kameny pravděpodobně říčního původu. Na vnitřní val přiléhá v podstatě stejně dlouhý příkop (95 m). Šířka příkopu je 4 – 5 m, hloubka okolo 1 m. Tento příkop odděluje vnitřní val od vnějšího, který je podstatně méně výrazný.
- **Ref.:** Chvojka – John 2009, 27 -36.

20. Opařany (okres Tábor)

- **Trať:** Lesní trať U moravců; **S - JTSK:** X= -751070 Y= -1120245; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Výšinné sídliště; **Rozloha:** 0,4 ha; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1995 J. Beneš, 2001 O. Chvojka – J. Beneš, 2009; 2010 J. John .
- **Popis:** Výšinné sídliště leží na ostrožně, která je tvořena soutokem bezejmenných potoků s řekou Smutnou. Plocha sídliště je volně přístupná z východu, nebyly však nalezeny žádné fortifikační prvky. V odvalech pro stavbu komunikace do lomu byly nalezeny artefakty v sekundární pozici.
- **Ref.:** Chvojka a kol. 2011, 19 – 40; Hlásek 2017, 130.

21. Orlík nad Vltavou (okres Písek)

- **Trat':** Zámek; **S – JTSK:** X= -769555 Y= -1103824; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** Nejistěna; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1983 P. Břicháček.
- **Popis:** Hradiště se nachází na místě, kde dnes stojí hrad Orlík. O jeho existenci již ve starší/střední době bronzové nasvědčují nálezy úlomků keramiky a mazanice při výzkumu obnaženého hradního příkopu.
- **Ref.:** Břicháček 1989, 331 – 333; Fröhlich 1997, 109.

22. **Písecká Smoleč** (okres Písek)

- **Trat':** Hradiště; **S – JTSK:** X= -761353 Y= -1128014; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,4 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1919 J. Švehla, 1940 B. Dubský.
- **Popis:** Trojdílné hradiště se nachází na pravém břehu Vltavy, tvořeném Slabčickým, Vranovským a jedním bezejmenným potokem. Na přístupové plošině se nachází relikty vnějšího půlkruhovitého opevnění. To je ve formě mohutného valu a příkopu o délce více než 200 m.
- **Ref.:** Čtverák a kol. 2003, Hlásek 2017 45 – 68.

23. **Purkarec** (okres České Budějovice)

- **Trat':** Karlův Hrádek; **S – JTSK:** X= -754834 Y= -1150988; **Datace:** Br A2/B1 ?; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** ?; **Rozloha:** ?; **Opevnění:** ?; **Výzkum:** 2013 Pavel Kalma – amatérský spolupracovník.
- **Popis:** V poloze dnešního Karlova hrádku byla v roce 2013 mezi vytěženými jámami objevena bronzová slitina. Později taktéž nalezen zlomek měděné tyčinky oválného průřezu přecházející v roztepaný konec – původní stočení do očka. Tyto dva nálezy mohou poukazovat na možnou existenci lokality ještě před stavbou hradu, avšak sem také mohly být druhotně zaneseny při jeho stavbě. Podrobnější výzkum nebyl proveden.
- **Ref.:** Chvojka a kol. 2017, 115; John – Šálková – Ciglbauer 2019, 99.

24. **Radčice** (okres Strakonice)

- **Trať:** Vrch Kulovatý; **S – JTSK:** X= -773511 Y= -1143181; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Vrchol kopce; **Typ:** Výšinné sídliště; **Rozloha:** Nejistěna; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1996 J. Michálek.
- **Popis:** Lokalita se nachází na dominantní poloze zvané Kulovatý vrch, vztyčující se nad vodní plochou Velká okrouhlice. Její plocha byla narušena terasami a lomy.
- **Ref.:** Hlásek 2017, 130.

25. **Skočice** (okres Strakonice)

- **Trať:** Hrad; **S – JTSK:** X= -780213 Y= -1140888; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Návrší; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 1,1 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1878 J. N. Woldřich, 1. pol. 20. st. B. Dubský, 60. – 70. léta 20. st. J. Fröhlich – J. Michálek, 1963 – 1973 J. Poláček, 2018 D. Hlásek.
- **Popis:** Dvojdílné hradiště se nachází na dominantní poloze vévodící celému střednímu a dolnímu toku řeky Blanice. Akropole je chráněna uměle vybudovaným opevněním pouze na východě. Jedná se o kamenný val přecházející v opevnění předhradí. Z jižní a západní strany je akropole chráněna strmými svahy. Předhradí je po celém vnějším obvodu chráněno kamenným valem.
- **Ref.:** Čtverák a kol. 2003, 284; Janovský 2010, 240 – 244; ; Menšík – Starková – Král 2019 17 – 19.

26. **Svatý Ján nad Malší** (okres České Budějovice)

- **Trať:** hrad Velešín; **S – JTSK:** Y= -757702 X=-1181929; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** ?; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1913 J. Krych
- **Popis:** Hradiště se nachází na širokém nízkém ostrohu, který je na jižní a západní straně obtékán řekou Malší. V nejužší části je ostrožna přepažena valem ledvinovitého tvaru. Val je místy 2 – 3 m vysoký kamenné konstrukce a byly zde nalezeny kameny nesoucí stopy po požáru.

- **Ref.:** Krych 1914, Eisner 1914

27. Třebanice (okres Prachatice)

- **Trat':** Velký hrádeček; **S – JTSK:** X= -779081 Y= -1158357; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Vrchol kopce; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,55 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1882 J. N. Woldřich, 1942 J. Mádl, 1957 V. Starý, 1961 J. Poláček, 1963 A. Beneš, 1968 – 1972, 1966 T. Hamberger, 1993 J. Beneš, 1999 P. Hrubý – D. Parma, 2001 M. Parkman.
- **Popis:** Jednodílné hradiště s obdélníkovým půdorysem s delší osou orientovanou ve směru ZJZ –VSV. Délka hradiště činí asi 181 m, maximální šířka je asi 39 m a obvod valu 395 m. Opevněno je jednoduchým valem o průměrné výšce mezi 3 a 5 metry a šířkou zhruba 5 m. Na východní a jihovýchodní straně se nachází druhý val, který je od vnitřního oddělen příkopem. Jako vstup je interpretováno přerušení uprostřed jižního valu. Hradiště je na několika místech porušeno těžbou kamene. Ve starší literatuře je uváděn i třetí val, který by se mohl nacházet před dvěma zmiňovanými valy.
- **Ref.:** Parkman 2003, 25-38.

28. Týn nad Vltavou (okres České Budějovice)

- **Trat':** U sv. Anny – v Strouhách; **S – JTSK:** X= -758044 Y= -1137417; **Datace:** Br A2/B1 – B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,6 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1893 J. L. Píč, 1952 F. Prošek – E. Jílková, 1971 A. Beneš, 1985 P. Břicháček, 2008 O. Chvojka – J. John, 2015 O. Chvojka – J. John – D. Hlásek – J. Fröhlich – J. Michálek – T. Šálková.
- **Popis:** Hradiště vymezeno na severu svahem k Vltavě, na východě částečně nevýraznou hranou, na jihu valem navršeným na skalním hřbetu, odděleným hlubokým příkopem od náhorní roviny, na západě terén terasovitě klesá do průrvy Bohunického potoka.

- **Ref.:** Chvojka a kol. 2016, 99 – 115; Hlásek 2017, 136.

29. Velešín (okres Český Krumlov)

- **Trat':** Kamenná věž; **S-JTSK:** X= -757510 Y= -1180708; **Datace:** Br A2/B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Výšinné sídliště; **Rozloha:** 0,4 ha; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1975 A. Hejna, 1998 M. Ernée.
- **Popis:** Výšinné sídliště leží na úzké a protáhle ostrožně vybíhající nad řekou Malší. Při povrchovém průzkumu byly nalezeny fragmenty keramiky a část týlu sekery ze starší doby bronzové. Velký val je pozůstatkem středověkého hradu Velešín. Hradba je složena z kamenných zbytků; zde byla zaregistrována spálená vrstva. Je možné, že velká hradba zničila pravěkou fortifikaci.
- **Ref.:** Hejna 1985, 71 – 74; Hlásek 2017, 133.

30. Vrcovice (okres Písek)

- **Trat':** Dolní Lipice; **S – JTSK:** -772961 :-1122981; **Datace:** Br B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,55 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1868 M. Kolář, 1926 B. Dubský, 1951 L. Hájek, 1959 J. Fröhlich – J. Michálek – J. Mládek, 1963 – 1966 A. Beneš, 2013 D. Hlásek a kol.
- **Popis:** Hradiště se nachází na ostrožně na pravém břehu řeky Otavy. Směrem k návrší Bohuslavec je pozorovatelná dvojice příčných paralelních valů, směrem k ose ostrožny, mezi nimiž je pozorovatelný příkop. Valy jsou nejvyšší ve východní části, směrem k západu jsou nižší. Zachovalá část valu je o délce 80 m a o šířce 25 m. Díky rozsáhlému výzkumu na tomto hradišti se podařilo detailně zjistit vnitřní konstrukci fortifikace. Byly zde nalezeny kúlové jámy, které pravděpodobně byly podpěrným bodem dřevěných lící hradby. Ta byla tvořena z nasucho kladených kamenů, zpevněná trámovou konstrukcí, která je doložitelná díky dochování kamenných obkladů pro vložení trámu. Výplň hradby byla tvořená kameninou. V horní partii hradby

doložen, díky otiskům v mazanici, výplet z proutí omazaný mazanicí. Tato hradba byla s velkou pravděpodobností zastřešena. Jako i u dalších lokalit je zde doložen zánik požárem. Díky podobné konstrukci hradeb se předpokládá současnost lokalit Vrcovice a Všemyslice.

- **Ref.:** Hlásek a kol. 2014; Hlásek a kol. 2015

31. **Všemyslice** (okres České Budějovice)

- **Trat':** Kozí vrch; **S – JTSK:** X= -759549 Y= -1136297; **Datace:** Br B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 0,4 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1976 J. Fröhlich, 1976 A. Beneš, 1983 L. Jiráň, 2014 D. Hlásek.
- **Popis:** Hradiště na výběžku ostrožny mezi levým břehem Vltavy a potokem Karlovka. Malá oválná vyvýšená akropole je oddělena úsekovitým valem s vnějším příkopem od většího předhradí s valem na jižní straně. Příkop nebyl pravděpodobně uměle vytvořen a bylo využito přírodní situace. Byla zde zkoumána vnitřní konstrukce, nalezeny byly doklady o tom, že hradba se skládala z nasucho kladených kamenů a napříč i podél kladených trámů.
- **Ref.:** Chvojka a kol. 2014, 51 – 67; Hlásek a kol. 2015, 96 – 121.

32. **Vyšný** (okres Český Krumlov)

- **Trat':** Kamenolom; **S – JTSK:** X= -770934 Y= -1180056; **Datace:** Br A2/B1; **Typ:** Výšinné sídliště; **Poloha:** Vrchol kopce; **Rozloha:** Nejištěna; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** Amatérské sběry.
- **Popis:** Původně se na místě rozkládal vrch vycházející z jihu z masivu Blanského lesa. Dnes je výšinné sídliště, situováno na severozápadním obvodu vápencového lomu, zničeno těžbou.
- **Ref.:** Michálek – Zavřel 1996, 48.

33. Záluží (okres Český Krumlov)

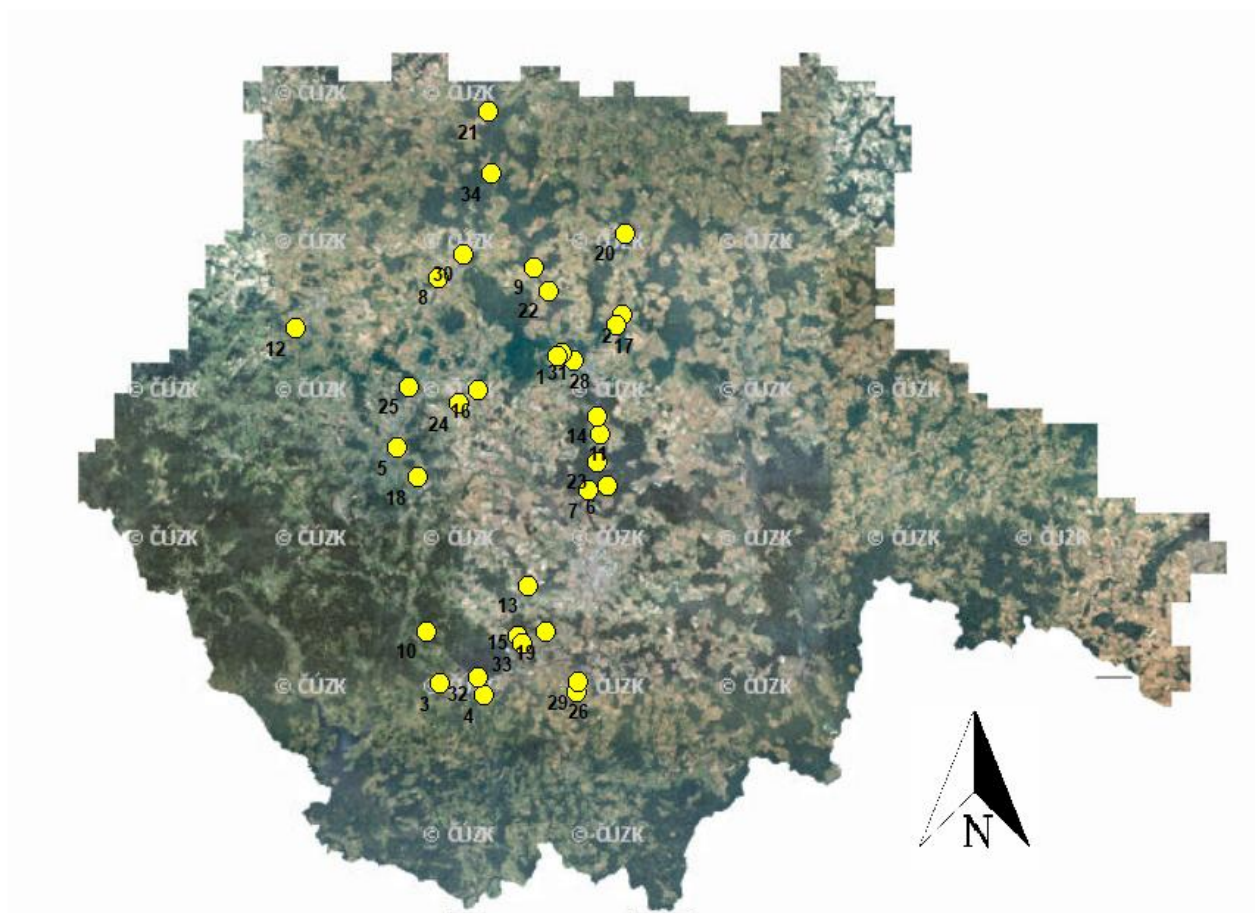
- **Trat':** Na kostkách; **S – JTSK:** X= -764978 Y= -1175485; **Datace:** Br A2/B1; **Typ:** Výšinné sídliště; **Poloha:** Ostrožna; **Rozloha:** Neznámá; **Opevnění:** Ne; **Výzkum:** 1999 J. Valkony.
- **Popis:** Lokalita se nachází na nevýrazném trojúhelníkovitém ostrožném výběžku na pravém břehu Vltavy. Na západě je ostrožna ukončena úzkým výběžkem. Povrch lokality je rovný. Na severu spadají k údolí Vltavy prudké, místy skalnaté, srázy.
- **Ref.:** P. Hrubý 2002.

34. Zvíkovské podhradí (okres Písek)

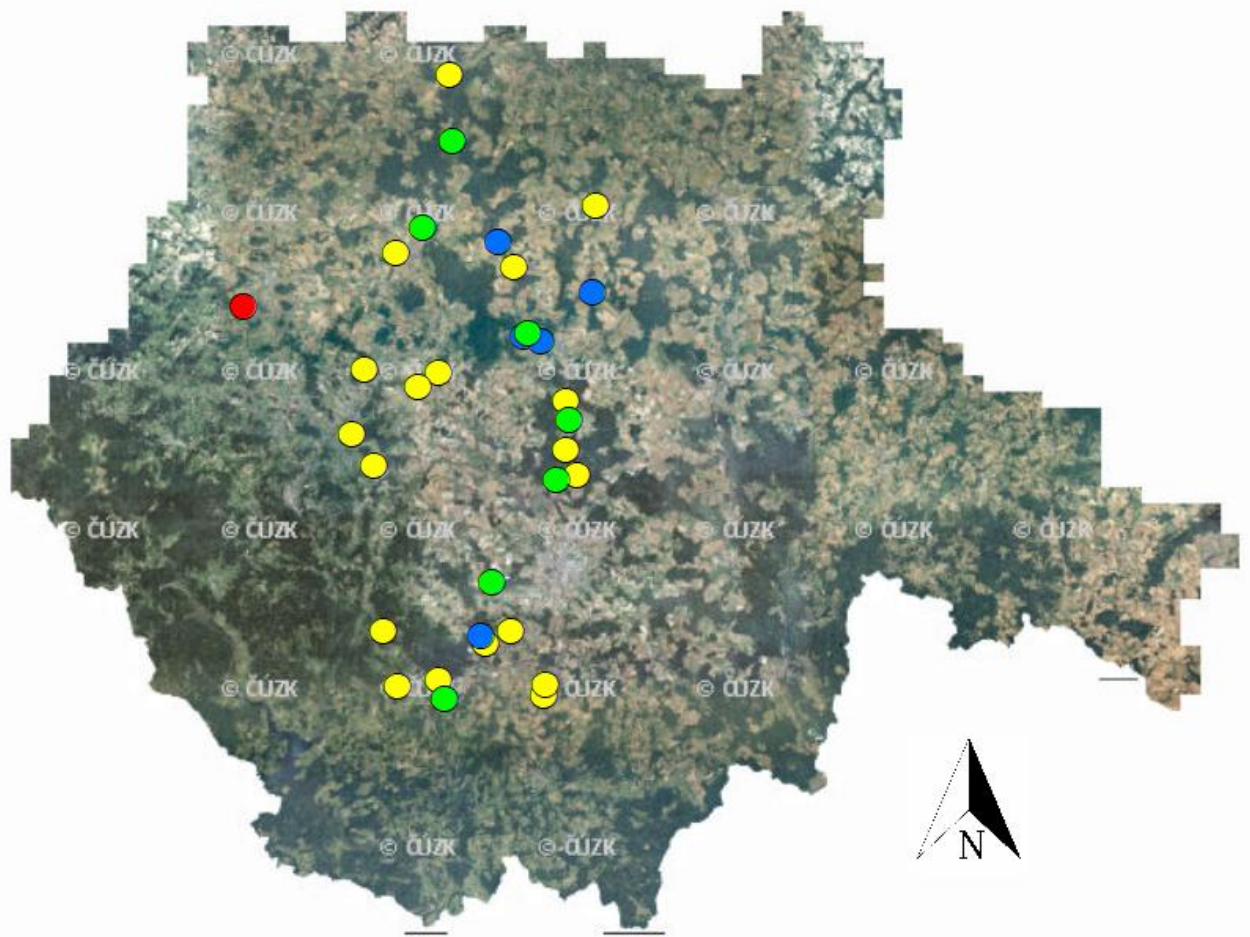
- **Trat':** Hrad Zvíkov; **S – JTSK:** X= -769098 Y= -1112178; **Datace:** Br B1; **Poloha:** Ostrožna; **Typ:** Hradiště; **Rozloha:** 2 ha; **Opevnění:** Ano; **Výzkum:** 1934 B. Dubský, 1947 J. Maličský, 1955 K. Richertová, 1956 A. Hejna, 1959 L. Jansová, 1962–1963 J. Fröhlich a J. Michálek, 1973 J. Michálek.
- **Popis:** Hradiště se nachází na trojúhelníkovité ostrožně nad soutokem řek Vltavy a Otavy. V dnešní době je téměř celá plocha zastavěna středověkým hradem a severní část a svahy zatopeny Orlickou přehradou. Na jižní straně se nachází dvě nedatované fortifikace a příkop. Na severní straně se nachází další fortifikace, datovatelná s největší pravděpodobností do laténského období.
- **Ref:** Fröhlich – Michálek 1978, 87 - 131; Fröhlich 1997; Chvojka 2009, 230; Hlásek 2017, 134.

11.2 Obrazové Přílohy

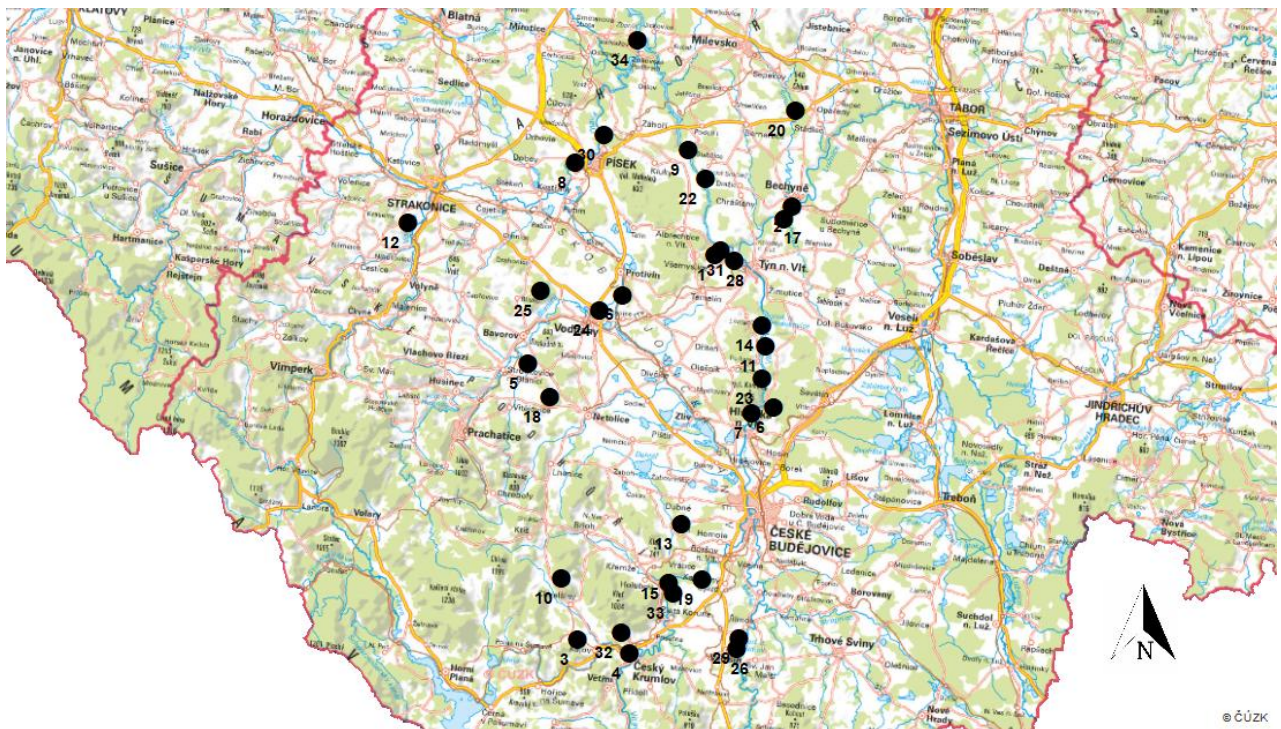
Mapové přílohy byly vytvořeny autorkou v programu ArcGIS z volně dostupných mapových podkladů sady ArcGIS online (ČÚZK). Fotografie byly pořízeny autorkou práce při terénním průzkumu. Pokud je tomu jinak, vše je řádně citováno.

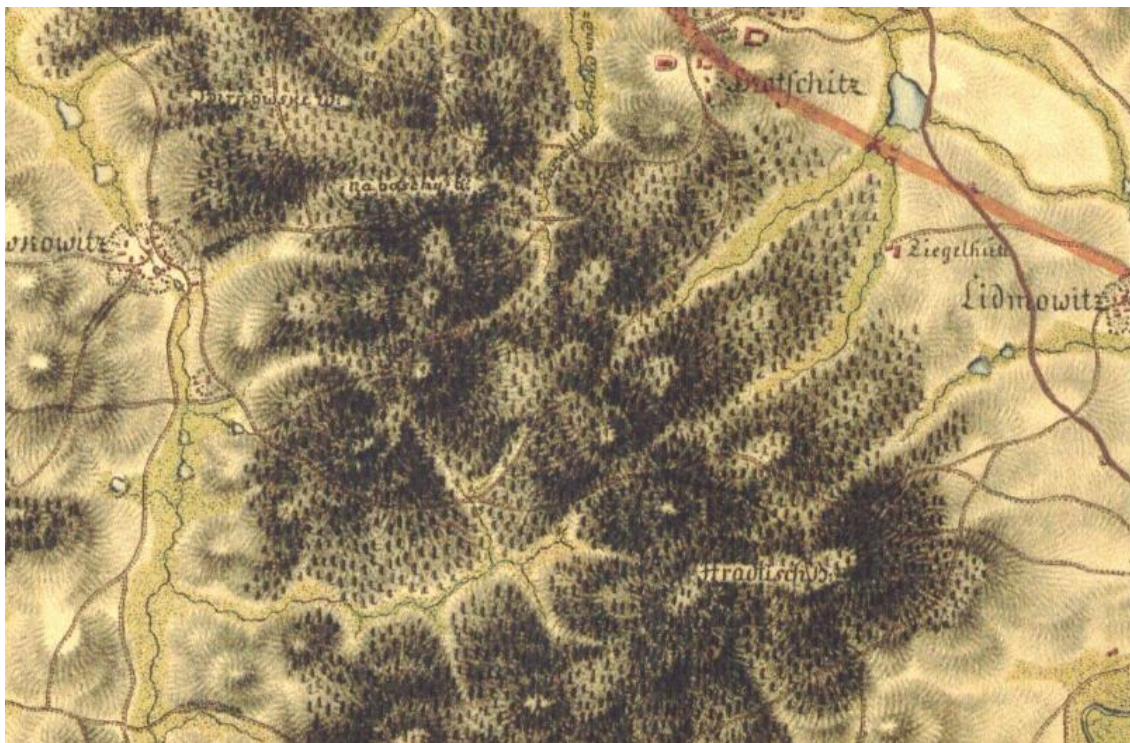
Obr. č. 1: Prostorová distribuce lokalit v rámci Jihočeského kraje

Obr. č. 2: Datace lokalit – Červeně Br A2, Žlutě Br A2/B1, Zeleně Br A2/B1 – B1, Modře Br B1

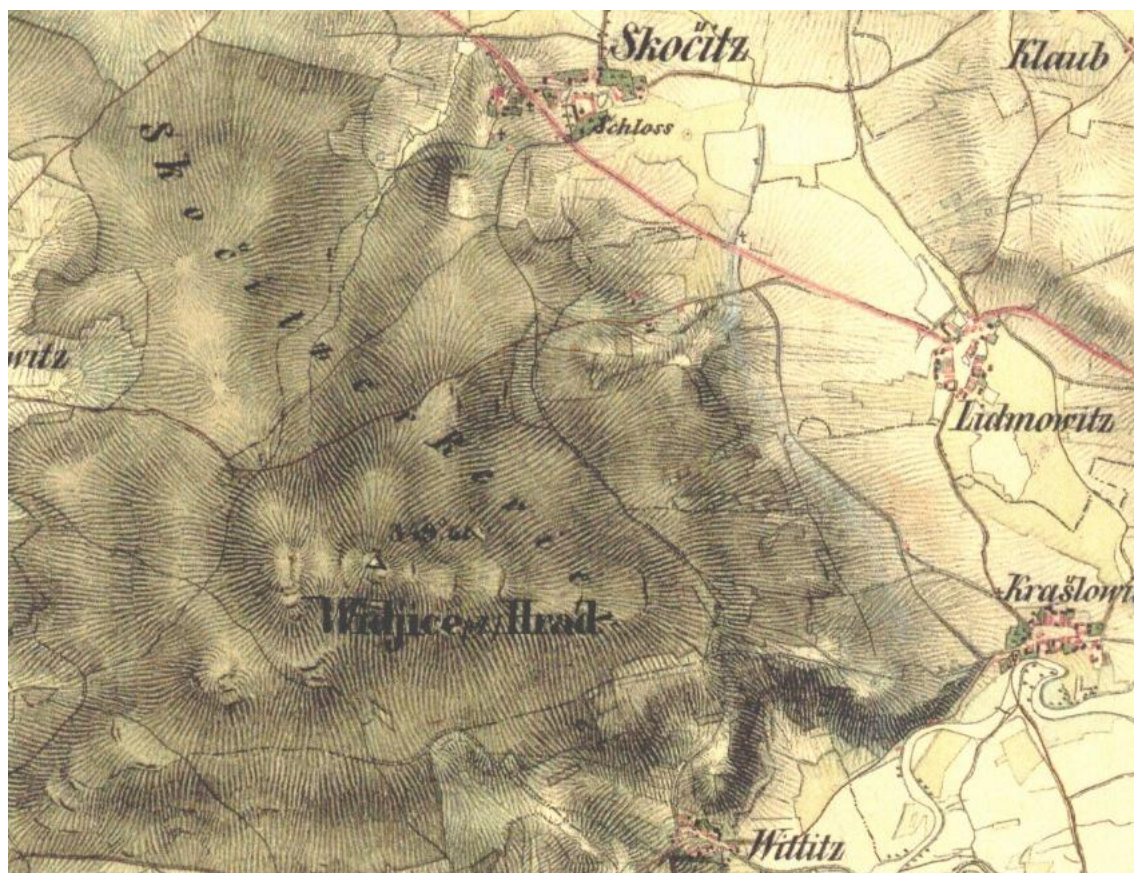

Obr. č. 3: Návaznost lokalit na vodní toky

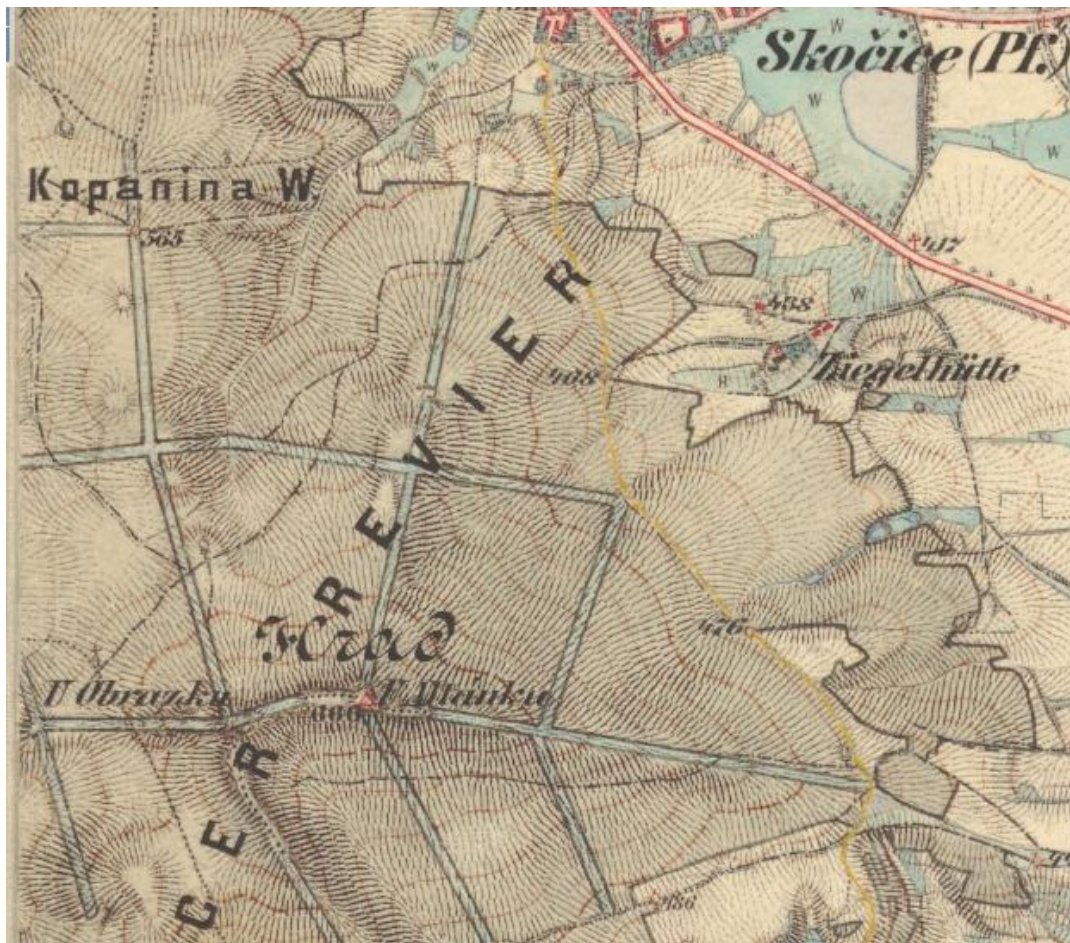

Obr. č. 4: Lokalita Skočice na I. vojenském mapování

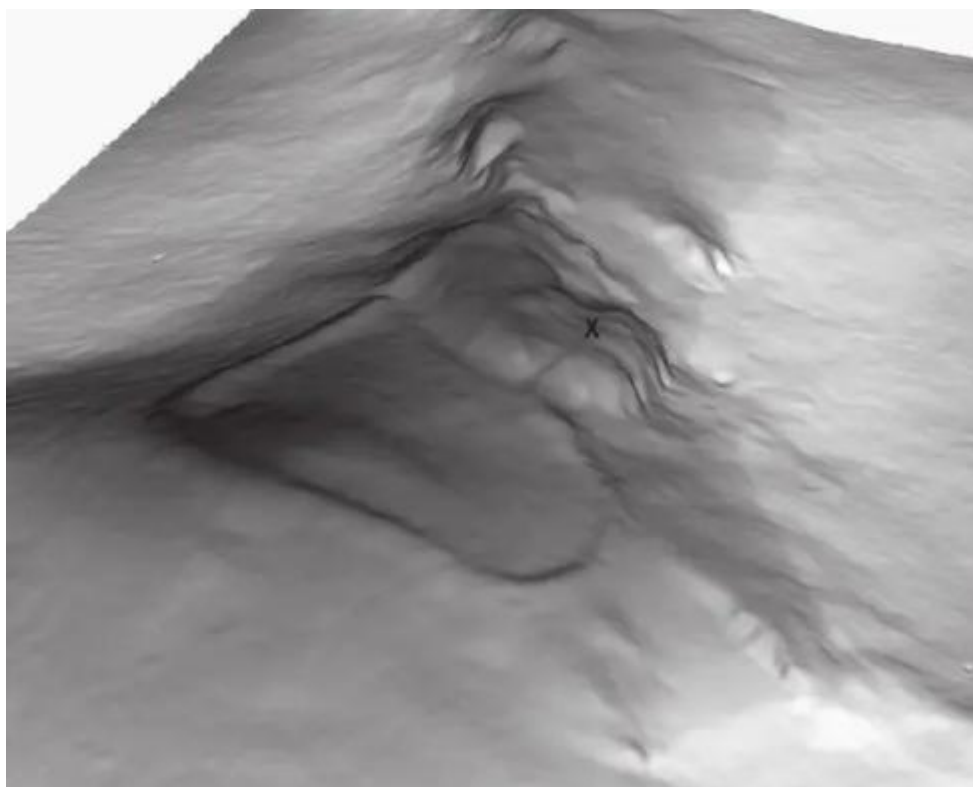
(http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=ce&map_list=c232; 15.4. 2020)

Obr. č. 5: Lokalita Skočice na II. vojenském mapování

Obr. č. 6: Lokalita Skočice na III. vojenském mapování

Obr. č. 7: 3D model lokality Skočice (Chvojka et al. 2013, 25)

Obr. č. 8: Pohled na kamenitý val lokality Skočice

Obr. č. 9: Pohled na řez valem lokality Skočice

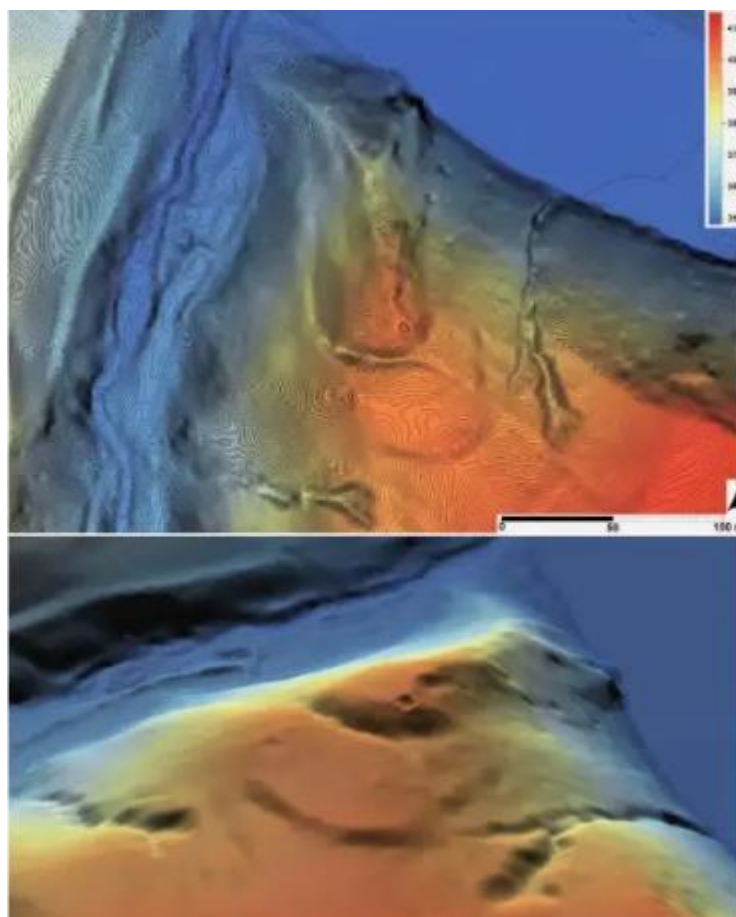
Obr. č. 10: Lokalita Všemyslice n I. vojenském mapovní (poloha Struhak)

Obr. č. 11: Lokalita Všemyslice na II. vojenském mapování

Obr. č. 12: Lokalita Všemyslice na III. vojenském mapování

Obr. č. 13: Lokalita Všemyslice – digitální model reliéfu (Hlásek et al. 2015, 97)

Obr. č. 14: Lokalita Všemslice – pohled na val v předhradí

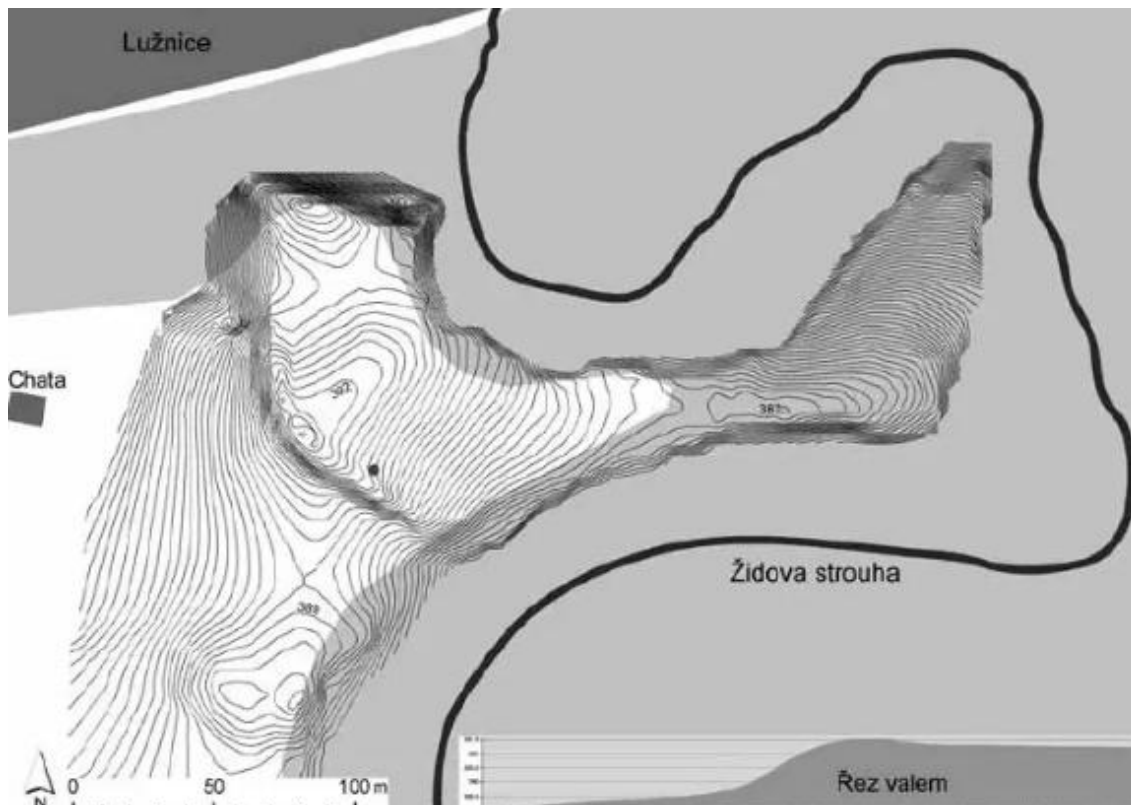
Obr. č. 15: Lokalita Všemslice – pohled na příkop mezi akropolí (vlevo) a předhradím (vpravo)

Obr. č. 16: Lokalita Nuzice na I. vojenském mapování

Obr. č. 17: Lokalita Nuzice na II. vojenském mapování

Obr. č. 18: Celkový plán lokality Nuzice (Chvojka et al. 2010, 65)

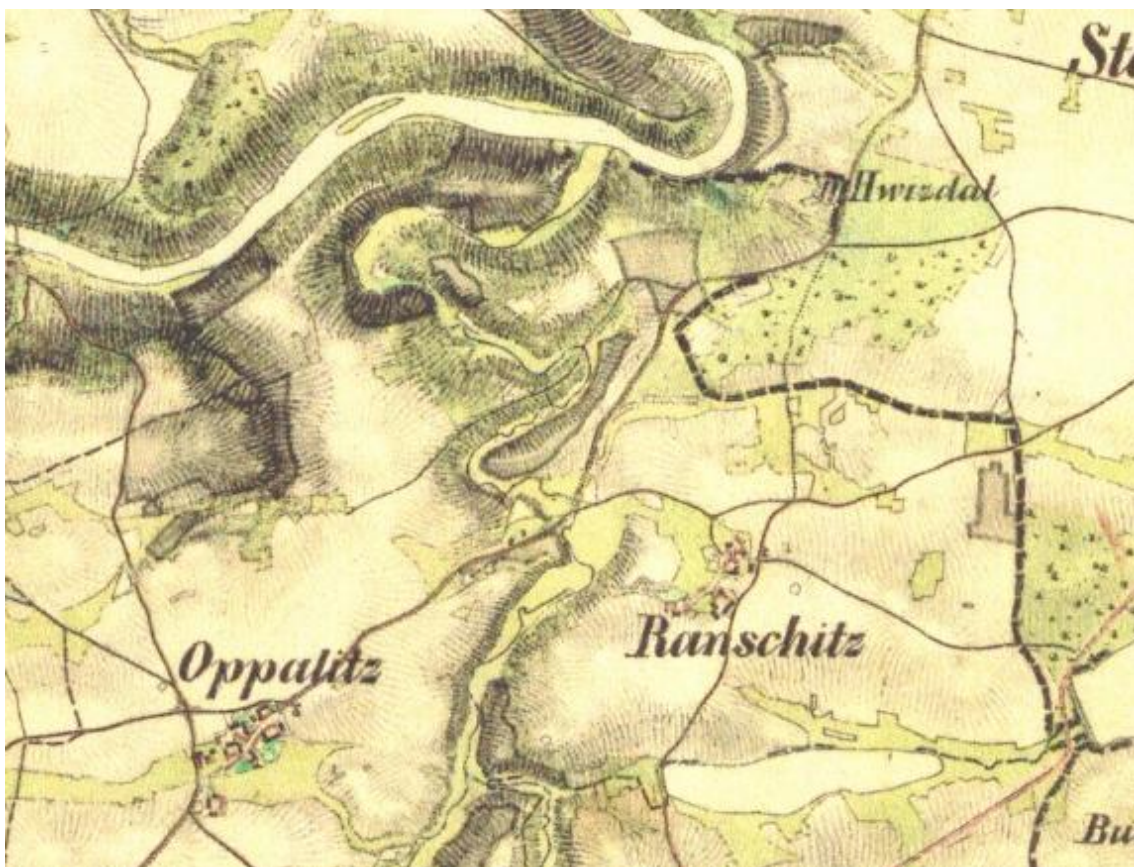
Obr. č. 19: Lokalita Nuzice – pohled na val z vnější strany hradiště

Obr. č. 20: Lokalita Nuzice – pohled na akropoli

Obr. Č. 21: Lokalita Opalice na I. vojenském mapování

Obr. č. 22: Lokalita Opalice na II. vojenském mapování

Obr. č. 23: Lokalita Opalice – pohled na kamenitý val

Obr. č. 24: Lokalita Opalice – pohled na příkop mezi valy

Obr.č. 25: Lokalita Opalice – pohled od cesty